

**Paulus susuran
soa' neu atahori mamahere' sia
kota
Roma**

Sod'a-mole'

¹ Susura ia mia au, Paulus. Lamatualain no'e nala au fo dad'i Yesus Kristus ded'enun. Ana so'u au dad'i Yesus Kristus atahori ded'enun fo uu dui-b'engga Eni Hara-lii Malolen sud'i sia bee-b'ee.

²⁻³ Dalahulun, Lamatualain nafad'e neu mana ola-ola nara fo sura' so'al Hara-lii Malole' naa, sia Susura Meumaren. Sia Susura naa, Lamatua' helu-fuli nae haitua Anan, Yesus, fo nema dad'i atahori. Ia naa, Hehelu-fufulin naa dad'i ena, huu Yesus nema dad'i atahori mia mane Daud tititi-nononosin ena.

⁴ Te Lamatualain natud'u bukti nae, Yesus Kristus naa, Eni Anan boe. Huu Yesus Dula-dalen, teb'e-teb'e' meumare' ona' Lamatualain. Ma Lamatua' pake koasan de nafefela bali' Yesus mia mamaten. Naa de, hita bub'ulu' tae Lamatualain Anan, naeni Yesus, hita Lamatuan.

⁵ Yesus natud'u rala malolen neu au, huu Ana tengga nala au dad'i ded'enun fo uu dui-b'engga hehelu-fufulin sia bee-b'ee. Huu Ana nau atahori nda Yahudi ra sa o, ramahere E boe ma rasod'a tungga hihii-nanaun. Au o nau fo atahori mia basa nusa' ra, ramahere Kristus ma rasod'a tungga hihii-nanaun.

⁶ Hei mana sia Roma ra o, ona' naa boe. Hei ima mia nusa' hetar sia mamana' hetar. Yesus

Kristus no'e nala hei nae, "Ima leo! Ima dad'i Au atahori nggara!"

⁷ Naa de au haitua susura fee nggi sia Roma, ma fee nggi nesenened'a' ae, Lamatualain sue-lai nggi. Ana o no'e fo ama dad'i Eni atahorin mana rasod'a meumare'.

Au hule-o'e fo Lamatualain, hita Aman, no Yesus Kristus, hita Lamatuan, ratud'u rala malole nara neu nggi ma fee nggi misod'a no mole-d'amē.

Paulus hule-o'e fee nonoo nara

⁸ Au mulai sura' susura ngga ia, no o'e makasi nae-nae neu Lamatualain, huu Yesus Kristus ue-tao sia rala mara. Au o o'e makasi boe, huu atahori mana leo sia mana parenda Roma ra nusa nara, ara ola-ola' so'al hei nemehere mara neu Yesus.

⁹ Au hule-o'e nda nama'etu sa fee nggi. Teb'e! Lamatua' bub'ulu' nae, saa fo au ola' ia, teb'e. Ana o bub'ulu' au manggate tao ues, fo dui-b'engga Anan Hara-lii Malolen.

¹⁰ Mete ma au hule-o'e na, au o'e ta'o ia: "Lamatua', au nda ita' ae d'alan ta'o bee sa boe. Te mete ma tungga Lamatua' hihi-nanaun, na, soi dala' fo au uu ita nonoo nggara sia Roma."

¹¹ Au hule-o'e ta'o naa, huu au hii-nau ae ita nggi, fo b'anggi fee nggi koasa mia Lamatua' Dula-dalen, fo ama dad'i mii Lamatua' atahorin mana ma'atata mahere'.

¹² Au masud ngga ta'o ia: mete ma au dad'i uma leo o nggi, au ae tao manggatee rala mara, fo nemehere mara boe manggatee. Ma au nau fo hei o tao manggatetee rala ngga boe.

13 Toronoo susue nggara e! Au nau fo ama bub'ulu' mae, au ae eti se'u nggi sia Roma lao hetar ena. Te losa fai' ia au nda fe'e eti sa boe. De mete ma dad'i eti, au hule-hule' fo atahori hetar fe'e ramahere rahere' neu Kristus, ona' sia mamana' laen ra boe. No ta'o naa, au ue-tatao ngga na'ena buna-b'oa malole'.[⊗]

14-15 Mae ta'o bee o, au musi dui-b'engga Lamatua' Hara-lii Malolen neu atahori mana ola' ded'ea Yunani do, atahori diintiu mana ola' ded'ea laen do, atahori moko do, anak do, sakola' do, nda sakola' sa. Au musi dui-b'engga Lamatua' Hara-lii Malolen neu basa atahori. Naa de au sad'ia ala ena ae eti se'u nggi sia Roma.

Lamatua' Hara-lii Malolen, na'ena koasa fo fee masod'a' neu basa atahori

16 Au nda mae mbei-mbei sa boe, so'al Lamatua' Yesus Hara-lii Malolen. Te mete ma atahori namahere neu Lamatualain, Hara-lii' naa na'ena koasa mia E fo fee masod'a' neu atahori naa, sala-kilun. Atahori Yahudi ra bub'ulu' ra'ahulu' dala' ia ra, dei de nusa' laen ra.[⊗]

17 Hara-lii' naa o natud'u Lamatua' d'alan fo tao natetu atahori masala' ra. Basa naa ra bisa dad'i, sad'i atahori ramahere neu E, ma ramahere rakandoo' a. Huu nenesura' sia Lamatua' Susura Meumaren oi,

"Atahori musi ramahere neu Lamatualain dei,
dei fo ara fe'e malolole ro E.

Huu mete ma rasod'a ramahere neu E,
dei fo ara fe'e hambu masod'a ndoo-tetu'
ena."[⊗]

[⊗] **1:13** Ded'enu' ra Dud'uin 19:21   [⊗] **1:16** Markus 8:38   [⊗] **1:17**
Habakuk 2:4

Lamatua' namanasa atahori nda mana nau rahine E sa

¹⁸ Te Lamatualain nafad'e basa ta'o ia: hambu atahori nda nau taoafi' neu E sa. Ma hambu ruma tao d'ala de'ulaka' mata'-mata'. Ma Lamatua' nda simbo tatao-nono'in nara naa sa. Atahori ia ra rahine ndoo-tetu' a sia rala nara ena. Ona' naa o, ara aka' tao rakandoo' a d'ala-d'ala nda matetu' ra sa. Ara nda nau simbo ndoo-tetu' a sa ma ara aka' kokoe-nanasi atahori, losa basa se nda rita' rae bee ndoo-tetu' sa ena. Naa de Lamatua' nae na'onda' huku-d'oki' neu se mia lalai nema.

¹⁹⁻²⁰ Atahori ia ra nda ra'ena toto'u-nonoet fo rasala'e ao nara sa, huu dala' mana tao atahori bisa bub'ulu' so'al Lamatualain naa, manggarello' ena. Te Mesa' ne mana natud'u naa! Au masud ngga ta'o ia: eni' a mia Ana na'adadad'i' lalai no rae fafo' losa lele' ia, mete ma atahori rae rahine so'al Lamatua', no koasan nda mana mama'etu' sa, na bisa! Mae Lamatua' nda nenenita' sa o, te hita atahori fe'e tahine E mia saa fo Ana tao' ra. Naa de au ae, atahori de'ulaka' ra nda ra'ena toto'u-nonoet fo rasala'e ao nara sa ena rae, "Au nda uhine saa-saa so'al Lamatualain sa."

²¹ Dad'i mae rahine Lamatua', te nda nau rataa E rae, "Lamatua' naa, hita Lamatualain na!" Ara o nda nau ro'e makasi mbali E sa boe. Boe ma dud'u'a nara liuali, losa nda rahine saa-saa fo matetu' a sa ena. Ara nda rita' rae ta'o bee sa de ara ander-ander mata'-mata', so'al Lamatua'. Ma rala nara ma'ahatu.[✳]

²² Ara esa-esa' ola' no koaot rae, "Au ia, atahori mana nahine dala' nae'!" Mae ara du'a ra'o naa o, te matetun, nggoa nara ona' amba e.

[✳] **1:21** Efesus 4:17-18

23 Boe ma ara nda be'utee neu Lamatualain manaseli' a sa, huu ara rae, "Hai nda parlu Lamatua' mata' naa sa!" Te ara mulai be'utee neu paton mata'-mata', mana ona' atahori. Ma ara o be'utee neu paton mana ona' mbui', ona' banda laen, ma mana ona' mengge ra boe. No ta'o naa, ara timba hendi Lamatua' fo nda mana mate' a sa, de nggati no sud'i' a saa mana bisa mate' ra!²³

24 Naa de Lamatua' hela se ta'o naa ena, fo hela se tao tungga' a hihii nara. Ana hela se sud'i' a tao tungga d'ala de'ulaka' mata-mata' mana na'oka sia rala nara. Losa nda ra'ena mamaet sa ena. Boe ma ara tao-tao' a manggenggeo' mata'-mata' neu ao nara, ma tao ona' naa neu atahori laen ao nara boe.

25 Ara rahine nenori ndoo-tetu' so'al Lamatualain sia rala nara ena, te ara nda nau taoafi' sa. Dud'u'a nara rambalulutu ena, ma ara dud'u'a rae, "Malole lena', ata tao mata'-mata', fo rambalulutu, te nda hambu nggenggero' saa sa boe!" Ara be'utee neu sud'i' a saa fo Lamatua' tao' ra, te nda nau be'utee neu Lamatua' mana tao basa sud'i' a saa naa ra sa! Ara tao ao nara ona' atahori mamahere' re, tao-tao te hoko', nda maisi' saa sa boe!

Huu matetun, hita atahori musi koa-kio fee had'a-hormat neu Lamatualain nekendo' a! Naa, dei fo nandaa!

26 Huu de'ulaka nara, naa de Lamatua' hela se, fo ara tao-tao' a manggenggeo', tungga' a hihii-nanau nara. Ara aka' hohongge mata'-mata', nda mae rahine sa. Ina' ra nda nau sunggu' ro sao

---

²³ 1:23 Dui Selu' Dala Masod'a 4:16-18

nara sa, ara hii' a saa, mana nda nandaa no had'at sa. Huu ina' ra sunggu' ro ina' ra!

²⁷ Tou' ra o ona' naa boe! Nda hii sunggu' ro sao nara sa, te sunggu' ro' a tou' ra! Nda mae rahine sa boe! Naa de ara hambu huhukudod'oki' nandaa no tataon nara! Huu ara lao ra'ad'od'oo' mia dala ndoo-tetu' a ena.

²⁸ Ara du'a rae, "Malole lena', ata afi' nenepa'a-sii' to Lamatua'", Naa de Lamatua' hela se reu' ena, de ara sud'i' a tao tungga hihii-nanau nara! Dad'i ara du'a aka' de'ulaka' ra! Boe ma tao-tao' a d'ala-d'ala nda matetu' ra sa!

²⁹ Masod'a nara sofe' ro de'ulaka' mata'-mata'. Ara nda rahine tao malole' ra sa, te rahine tao' a de'ulaka'. Ara hii-nau leli. Ara rambed'a' rala'. Ara hii' a horombala. Ara risa atahori. Ara aka' ratofa-raau'. Ara peko-leleko'. Ara Lakaese. Ara rendi-rendi' a ded'ea lena'.

³⁰ Ara ra'amuti atahori naran. Ara mburu-oe' ro Lamatua'. Ara ona' nda nenenenori' sa. Ara hii' a raloe-rad'ae atahori. Ara hii' a koa-bo'u ao nara. Ara hii' a sangga dud'u'a de'ulaka' mata'-mata'. Ara hii' a lab'an atahori lasi' ra.

³¹ Ara nda rita' rae saa fo matetu' sa. Ara ralena langga neu sira hehelu-fufuli nara, losa atahori nda ramahere se sa ena. Ara nda sue rahine atahori sa. Ara nda ra'ena susue-lalai' mbei sa boe neu atahori.

³² Ara rahine Lamatualain hohoro-lalanen mana oi, atahori mana tao de'ulaka' mata' naa ra, randaa hambu hukun mates. Mae rahine hohoro-lalane' naa o, te ara fe'e tao de'ulaka' nda mbei-mbei' a sa. Nda aka' a naa sa, ara o aka' dunggu-mbau atahori, fo ara o tungga tao sala' ona' naa boe. Naa seli teb'e!

2*Lamatua' o namanasa atahori Yahudi fo Ana tengga nala' ra*

¹ Rena basa de'ulaka' mata-mata' ra ena to? De mbei ma du'a mae, "Awi! Atahori naa ra de'ulaka nara seli teb'e ena!" Mete ma ho du'a ta'o naa ena, na, besa-b'esa o! Te ho o de'ulaka ma ona' naa boe. Naa de nda mu'ena toto'u-nonoet sa fo musula'e ao ma sa, mae ho, seka. Mete ma mae, atahori laen ra de'ulaka' ma randaa hambu huku-d'oki', na, afi' lili', te, ho fua sala' neu aom boe. Huu ho o tao sala' ona' naa boe.[✡]

² Huu hai bub'ulu' mae, mete ma Lamatua' hukun atahori mana tao de'ulaka' ra, na Ana na'etu' ded'eat nara no ndoo-tetu'.

³ Do, ta'o bee? Mbei ma du'a mae, "Atahori mana tao de'ulaka' ra, randaa hambu huku-d'oki' mia Lamatua'." Tao-tao te ho tao de'ulaka' ona'se boe. Te du'a mae, "Lamatua' huku-d'okin nda dai au sa." Te huun saa?

⁴ Lamatualain natud'u rala malolen neu nggo. Ma Ana na'atataa' so'al tatao-nono'i mara. Te ta'o bee de mete E mendi' a mata seseri'? Mbei ma nda muhine mae, Ana natud'u rala malolen neu nggo, fo lao hela sala-kilu mara, fo bali' misi' E.

⁵ Te ho ia, langga fatu ma nda nau rena sa! Ma nda nau lao hela sala mara mbei sa boe! Dad'i no tataom ho huku-d'okim boe namabera. Te mete ma raefafo' sambulalo, na, Lamatua' nae timba-tai basa atahori ra masod'a nara. Ma dei fo basa atahori rahine rae, Lamatua' nggero-furi atahori sala-kilu nara no ndoo-tetu'. Lele' naa,

---

[✡] **2:1** Mateos 7:1; Lukas 6:37

Ana hukun nggo beran seli, huu Ana nda simbo tatao-nono'i mara sa.

⁶ Masod'am ta'o bee, na, Lamatua' o bala-b'ae nggo ta'o naa boe.[◊]

⁷ Te atahori mana tao nakandoo' a d'ala malole' ra, dei fo Ana fee se, masod'a ndoo-tetu' nda mana'etu' sa. Sira mana simbo had'a-hormat, nara malole', ma rasod'a rakandoo ro E.

⁸ Te Lamatua' nda simbo atahori mana tao de'ulaka' ra sa. Namanasa se seli, huu rahine' a balab'an. Ara nda tao tungga d'ala ndoo-tetu' sa, te rahine aka' tao' a d'ala de'ulaka' ra.

⁹ Basa atahori mana tao de'ulaka' ra, dei fo hambu sususa' ma doid'oso'. Mae atahori Yahudi do, nda Yahudi sa o, dei fo basa se hambu.

¹⁰ Te basa atahori mana tao d'ala malole' ra, dei fo Lamatua' so'u nananaru se, ma fee se had'a-hormat ma rasod'a no mole-d'ame. Mae sira atahori Yahudi do, nda Yahudi sa o, basa se hambu.

¹¹ Huu Lamatua' nda mete-mata' sa na![◊]

¹² Lamatua' Hohoro-lalanen, dai basa atahori. Naa! Mete ma hambu atahori nda rahine Hohoro-lalane' naa sa, de tao sala', dei fo ana sarangga mia Lamatualain. Ma mete ma hambu atahori bub'ulu' hohoro-lalane' naa ena, te ana tao sala', naa dei fo Lamatua' nggero-furi sala nara nendi' hohoro-lalane' naa. Dei fo ara o sarangga mia Lamatua', huu ralena-langga neu Hohoro-lalanen.

¹³ Mete ma mae malolole mo Lamatualain, nda aka' rena' a Hohoro-lalanen sa. Te atahori o musi tao tungga Eni Hohoro-lalanen, dei fo Ana fe'e simbo se ena. Afi' rena' a!

[◊] **2:6** Sosod'at Koa-kio' ra 62:12; Ded'ea Lasi' 24:12   [◊] **2:11** Dui Selu' Dala Masod'a 10:17

¹⁴ Mae atahori nda Yahudi ra sa nda rahine Lamatua' Hohoro-lalanen sosoan sa o, te mia sira e hambu rumo tao tungga Hohoro-lalane' naa boe. Huu rala nara mana rafad'e se, bee ndaa ma bee sala'.

¹⁵ No ta'o naa, ara ratud'u rae, Lamatua' Hohoro-lalanen nenesura' sia rala nara, ona' ab'as fo Lamatua' tenu sia rala nara. Rala nara mana timba-tai saa fo sira tao' ra. Ma dud'u'a nara rafad'e bali' se mete ma ara tao sala', ma rafad'e se mete ma ara tao tungga ndoon.

¹⁶ De mete ma Lamatua' so'u Yesus Kristus dad'i mana nggero furi ded'eat, na, Ana nau paresa' lutu-lelo' d'ala-d'ala ma'afuni' ra sia atahori rala nara. Au unori ta'o naa, ona' nenesura' sia Lamatua' Hara-lii Malolen.

*Mae atahori Yahudi ra tao tungga Lamatua'
Hohoro-lalanen, te naa nda fee se masod'a' sa*

¹⁷ De hei atahori Yahudi re, ta'o bee? Hei hii' a minanaru ao mara mae, hei mesa' nggi to'u Lamatua' Hohoro-lalanen fo Ana fee neu Ba'i Musa, to? Hei o hii ola' nae' so'al hei netonggo-nendaam mo Lamatua'

¹⁸ Teb'e! hei mihiene Lamatua' hihi-nanaun ena. Hei mihiene bee malole' lena'. Hei mihiene basa dala' ia ra ena, huu mesen ra ranori hei mia Lamatua' Hohoro-lalanen ena.

¹⁹ Hei mimihere ao mara mae, hei bisa mitud'u dala' soa' neu atahori nda mana rita' rae bee reu sa boe. Hei tao ao mara ona' manggarello' mana naronda neu basa atahori mana rasod'a sia ma'ahatu' a.

²⁰ Huu hei to'u Lamatua' Hohoro-lalanen, de du'a mae mihiene basa' e ena, ma to'u mala b'asa ndoo-tetu' ra ena, to? Naa de hei du'a mae

bisa minori atahori nggoa' ma andiki' nda mana rahine saa-saa sa boe.

²¹ Dad'i au ae utane ta'o ia: hei hii' a minori atahori fea' ra, te ta'o bee de nda nau minori saa sa boe?! Hei hii' a hene mimber, fo parenda mae, "Afi' mimina'o." Te ta'o bee de hei mimina'o?!

²² Hei minori mae, "Afi' hohongge." Te ta'o bee de hei hohongge?! Hei nda hii teb'e-teb'e' sosonggo-tatanggu' ra sa, te ta'o bee de hei mimina'o sud'i' a saa mia ume sosonggo' a?!

²³ Hei ola' nae' so'al Lamatua' Hohoro-lalanen, te ta'o bee de milena-langga Hohoro-lalane' naa ra, ma mi'imamae' Lamatua' ta'o naa?!

²⁴ Te mia' doon, nenesura' sia Lamatua' Susura Meu maren oi, "Huu hei atahori Yahudi ra de'ulaka mara to? Naa de atahori fea' ra aka' ra'amuti-ra'amuu Lamatualain nara malolen."²⁴

Mae atahori Yahudi ra sunat, naa o nda fee se masod'a' sa boe

²⁵ Hei atahori Yahudi ra musi sunat tungga Lamatua' Hohoro-lalanen, to? Naa dad'i bukti oi, hei mana mi'ena hak simbo Lamatua' hehelufufulin. Te mete ma hei milena-langga neu Lamatua' Hohoro-lalanen, Lamatua' nda simbo nggi sa. Hei dad'i ona' atahori nda Yahudi sa, ma ona' atahori nda fe'e nenesunat sa.

²⁶ D'u'a matalolole! Huu mete ma atahori nda nenesunat sa, tao tungga Lamatua' Hohoro-lalanen, dei fo Lamatua' simbo e, ona' atahori Yahudi nenesunat ena, to?

²⁷ De besa-b'esa, o! Te mete ma atahori nda Yahudi fo nda nenesunat sa, tao tungga Lamatua' Hohoro-lalanen, na ara ratud'u saa? Ara ratud'u

---

²⁴ **2:24** Yesaya 52:5

hei sala mara rae, hei atahori Yahudi mana nenesunat ra, milena-langga Lamatua' Hohoro-lalanen, mae hei to'u Hohoro-lalane' naa ra eni' a lele ulu' a.

²⁸ Afi' du'a mae, atahori mana dad'i ba'i Abraham tititi-nonosin, ma nenesunat sia rou nara ena, na, naa mana tao e dad'i Lamatua' atahorin teb'e ena. Hoko'!

²⁹ Mana teb'e-teb'e' dad'i Lamatua' atahorin, naeni atahori mana malole' ro Lamatua'. Te sunat matetu' a, mana tao atahori dad'i Lamatua' anan, nda bukti sia' a rou' sa, te bukti sia rala' fo Lamatua' Dula-dalen tao' a. Lamatua' kqo atahori mata' naa ra, te atahori nda koa se sa.*

3

Mae atahori Yahudi ra ra'ena hak simbo hata-heto' mia Lamatua' Hehelu-fefulin, te naa o nda fee se masod'a' sa

¹ Mete ma ta'o naa, dad'i atahori Yahudi nenesunat, na, hahambun sa? Mbei ma ama du'a mae, atahori Yahudi ra hambu nae' ma malole' lena', mia atahori nda Yahudi ra sa, to?

² Teb'e! Dad'i atahori Yahudi, hambu ha-hambu' sia dala' nae'. Kaesan, huu Lamatualain fee ue-taos neu atahori Yahudi fo sura' ma ranea ma'abebesa Eni Ded'ea-o'olan.

³ De ta'o bee? Mbei ma hei du'a mae, Lamatua' nda bisa tao tungga o'olan sa, huu atahori Yahudi ruma nda ramahere E sa, do?

⁴ Nda bisa sa! Te mae basa atahori sia rae fafo' ia mana peko-leleko' o, Lamatua' mesa' ne ola' no ndoo-tetu' nakandoo' a! Misined'a, te hambu

---

* ^{2:29} D'ui Selu' Dala Masod'a 30:6

nenesura' so'al Lamatua sia Susura Meumare' a
oi,

"Hambu atahori mbia sala' oi,
Ana nda na'etu' ded'e'at ra no ndoo-tetu' sa.
Te dei fo ara bub'ulu' rae,
saa fo Ana ola' naa, mema' teb'e.

Dei fo Ana nasenggi',

huu Ana nda bisa ola' sala sa."[◊]

⁵ Te mete ma hita tao sala', ma sala' naa natud'u meu-meu neu basa atahori oi, saa fo Lamatua' tao' naa, mema' teb'e. Mete ma ta'o naa, na hita tae saa fai? Tae Lamatua' nda ndoo-tetu' sa, mete ma Ana huku-doki hita, do? (Huu hambu atahori rumा ola' ta'o naa.)

⁶ Nda bisa sa! Lamatua' huku-doki hita o nda sala sa. Huu na'ena hak fo huku-doki atahori mana tao sala' sia raefafō' ia.

⁷ Naa! Mete ma au leleko', naa natud'u nae, Lamatua' huku-dokin naa, ndaa. Mete ma au utud'u manaselin ta'o naa, na, saa de Ana paresa' masod'a ngga, ma na'etu' ded'e'at ngga nae, saa fo au tao' naa sala?

⁸ Afi' ta'o naa! Mete ma mae tungga dud'u'at ona' naa, hei tungga atahori mana rae, "Hela fo ata tao de'ulaka' naen seli, naa fo malole' a o boe namanae!" Atahori mana ola' ta'o naa, nandaa hambu huku-doki'. Te hambu atahori rumा ola' ralutu nara ngga oi, au unori atahori ta'o naa.

Nda hambu atahori esa o rala ndoos, huu basa e aka' mana tao sala' ra

⁹ Dad'i ta'o bee? Hei du'a mae hita atahori Yahudi ra malole' lena' atahori nda Yahudi ra sa, do? Nda bisa ta'o naa sa! Te au utud'u hei

---

[◊] 3:4 Sosod'at Koa-kio' ra 51:4

ena ae, basa atahori tud'a sala', mae eni atahori Yahudi, do atahori nda Yahudi sa.

¹⁰ Huu nenesura' sia Lamatua' Susura Meumaren oi,
"Nda hambu atahori esa sa boe nasod'a no ndoo-tetu' nakandoo' a sa,

Nda esa sa boe!

¹¹ Nda hambu atahori esa sa boe nahine teb'e so'al Lamatua'.

Nda hambu esa sangga nae nahine Lamatua' sa.

¹² Basa se lao dinggo' hela dala masod'a ndoo-tetu' a.

Ma, ara nda dad'i papake' sa ena.

Nda hambu atahori esa sa boe natud'u rala malole' sa.

Nda esa sa boe!*

¹³ Ded'ea-o'ola nara, ma'afu mburu,
ona' rates fo atahori ali bali'.

Bafa nara rahine' a ola' peko-leleko'.

Ded'ea-o'ola mana kalua mia bafa nara,
ona mengge a rason.*

¹⁴ Bafa nara rahine' a rarai-oole atahori,
ma ola' ra'amuti fo tao atahori rala nara
mera,
te naa mana kalua mia rala de'ulaka
nara.*

¹⁵ Ara nda ramatau tao risa atahori sa.

¹⁶ Ara bee reu, na,
hii' a ramue-raanggi sia naa,
ma tao sususa' mata'-mata' neu atahori.

¹⁷ Ara rasod'a nda rahine mole-d'ame sa,
ma nda rahine rasod'a nee-nee lino-lino sa.*

¹⁸ Ara nda ra'atataa' rala ao nara sa,

---

* **3:12** Sosod'at Koa-kio' ra 14:1-3; 53:1-3   * **3:13** Sosod'at Koa-kio' ra 5:10; 140:4   * **3:14** Sosod'at Koa-kio' ra 10:7   * **3:17** Yesaya 59:7-8

huu nda ramatau Lamatua' mbei sa boe."[☆]

¹⁹ Naa! Hita tahine tae, Lamatua' fee Hohoro-lalanen neu atahori mana tungga neu Hohoro-lalane' naa ra. No ta'o naa, ara nda hambu toto'u-nonoet saa-saa sa ena boe. Dei fo basa atahori sia raefao' ia, musi reu randaar ro Lamatualain fo Ana na'etu ded'ea nara nae, ara sala, do hoko'.

²⁰ Naa de, nda hambu atahori esa sa boe bisa ola' nae, "Lamatua' cap nae, au atahori rala ndoos, huu au tao tungga basa Hohoro-lalanen." Nda bisa ta'o naa sa! Huu Lamatua' Hohoro-lalanen natud'u oi, basa hita tao sala'.[☆]

Hita musi tamahere neu Lamatua' Yesus, dei fo Lamatualain cap nae hita atahori rala ndoos

²¹ Afi' bingun so'al Lamatua' dud'u'an mana natud'u dala' fo hita malolole bali' to E. Matetun, hita bisa malolole to E, te ndaa huu hita tao tungga Hohoro-lalanen sa. Huu nenesura' sia hohoro-lalanen ta'o naa, ma mana ola-ola dalahulu nara rafad'e ta'o naa sia Lamatua' Susura Meumaren.

²² Lamatualain nae hita atahori rala ndoos ma malole' to Eni lele' hita tamahere neu Yesus Kristus. Ana nda mete mata' sa, te ana tao ta'o naa neu basa atahori mana ramahere neu Yesus Kristus.[☆]

²³ Huu basa atahori tao sala'. Naa de atahori mana sob'a-sob'a tao aon malole' no Lamatua', nda bisa tao matetu' tungga Lamatua' atoran manaselin sa.

²⁴ Mae ta'o naa o, Lamatualain natud'u rala malolen, ma na'etu' nae, hita nda sala sa ena.

[☆] **3:18** Sosod'at Koa-kio' ra 36:2   [☆] **3:20** Sosod'at Koa-kio' ra 143:2; Galatia 2:16   [☆] **3:22** Galatia 2:16

Ana simbo nala hita ona' naa, huu Yesus Kristus tefa-soi nala hita mia sala-kilu tara ena.

25-26 Lamatualain dud'u nala Yesus dad'i tutunu-hohotu' fo tatana mamaet ma tefa-soi hita sala nara. Te hita musi tamahere E tae, Ana simbo huku-doki tara. De Ana fee raan nandali, ma mate nggati hita. No ta'o naa, Lamatualain natud'u nae, saa fo Eni na'etu' naa, teb'e. Dalahulun, Eni na'atataa' seli ena, de nae'tu' fo lili' hendi sala-sala' fo atahori tao mia dalahulun. Te Ana musi hukun atahori masala' ra, mete ma hoko', na Eni nda ndoo-tetu' sa. Dad'i Ana soi dala' fo Yesus Kristus lemba-doi hita atahori masala' ra huku-doki tara. Ia naa, Ana natud'u neu basa atahori nae, Eni tao malole' nakandoo' a. Boe ma, basa atahori masala', mana ramahere neu Yesus, Ana na'etu' fo cap se ona' atahori rala ndoos.

27 De ta'o bee? Mbei ma hei du'a mae hei bisa ola' nae', huu Lamatua' simbo nggi ena, do? Nda bisa sa! Nau netud'u Hohoro-lalane' saa mana tao nggi malole' mo Lamatua', do? Ne'o hei mae Lamatua' simbo nggi huu ama tao dala malole', do? Nda bisa sa! Hai bisa mitud'u' a Hohoro-lalane' mana oi, Lamatualain simbo nala nggita, huu tamahere neu Yesus. Aka' naa ena!

28 Naa de ia naa hita tahine ta'o ia ena: atahori bisa malole' ro Lamatua' huu ramahere E, te nda huu aka' sira tao tungga Eni Hohoro-lalanen sa.

29 Naa, au ae utane ta'o ia: Lamatualain simbo aka' atahori Yahudi ra do, Ana simbo atahori fea' ra boe? Teb'e! Ana simbo basa se!

30 Huu Lamatualain naa, esa' a. Ma aka' dala' esa fo Ana simbo, fo hita atahori bisa malole' to E. Naeni, huu tamahere neu Kristus. Dala' naa,

fee neu atahori Yahudi ma atahori nda Yahudi ra sa boe.[◊]

³¹ Dad'i au ae utane ta'o ia: mete ma tamahere neu Lamatua', naa nemopo' hendi Hohoro-lalanen, do? Hoko'! Matetun, naa tao natetu Hohoro-lalanen.

4

Conto mia ba'i Abraham. Ana malole' no Lamatualain, huu namahere neu E

¹ Dad'i mete conto mia hita atahori Yahudi ra, ba'i Abraham na. Hita bisa tanori saa mia e, so'al atahori malole' ro Lamatualain, huu ramahere neu Kristus?

² Hita bisa tanori ta'o ia: mete ma Abraham bisa malole' no Lamatualain huu ana tao dala malole', na ana na'ena netehuu' de mbarani ola' nae' sia atahori mata nara. Te sia Lamatualain matan, ana nda mbarani ola' saa sa boe.

³ Te nenesura' sia Lamatualain Susura Meumaren oi,

"Huu Abraham namahere neu Lamatualain,
naa de Lamatualain cap e, atahori rala ndoos
mana malole' no Eni."[◊]

⁴ Na, atahori mana tao ues, simbo nggad'in. Nggad'in naa nda doi' parsen sa, te doi' fo malangga bae fo nggati atahori naa beb'enggen. Huu atahori mana tao ues naa hak na naa.

⁵ Te nda hambu atahori bisa tao rala dala' esa, fo ana malolole no Lamatualain. Huu atahori musi ramahere neu Yesus Kristus, naa fo Lamatualain cap se ona' atahori rala ndoos, ma simbo e. Huu Lamatualain mana na'ena hak fo

---

[◊] **3:30** Dui Selu' Dala Masod'a 6:4; Galatia 3:20   [◊] **4:3** Dud'uit Fefeu' a 15:6; Galatia 3:6

nae, atahori mana namahere neu Yesus Kristus bisa malole bali' no E, mae dalahulun atahori naa tao sala' ma nda tao afi' mbali Lamatua' sa.

⁶ Mane Daud o nafad'e' nae, atahori ralan ma'ahe lele' Lamatualain cap se nae, sira atahori rala ndoos, mae ara nda tao tungga hohor-lalane' no matetu' sa. Huu Daud sura', nae:

⁷ "Mae atahori ia ra ralena-langga Lamatualain Hohoro-lalanen,
te Ana tefa-soi hendi sala nara ena.

Naa de ara onton seli!

Atahori mana tao de'ulaka' ra,
Lamatualain lilii' hendi sala nara ena.

⁸ Te mete ma Lamatualain nda ito-reken atahori sala nara sa,

na, atahori naa onton teb'e-teb'e!"[◇]

⁹ Naa, mbei ma hei du'a mae, aka' atahori Yahudi mana sunat ra, mana onton fo malole' ro Lamatualain, do? Ma atahori nusa fea' nda mana sunat ra sa, nda bisa sa, do? Hoko! Dud'u'at naa, sala! Naa de hai fee nesenened'a' neu nggi mae, huu Abraham namahere neu Lamatua', naa de Lamatua' cap e, atahori rala ndos mana malole' no E.

¹⁰ Eni bes Lamatua' cap Abraham ta'o naa? Lele' ana sunat ena, do nda fe'e sunat sa? Matetun, nda lele' ana sunat basa sa, te lele' ana nda fe'e sunat sa.

¹¹ Teb'e! Lele' Abraham nda fe'e sunat sa, te Lamatualain cap e, nae atahori rala ndoos mana malole' no Lamatua'. D'oo-d'oo, dei de ana sunat fo dad'i bukti oi, eni dad'i atahori mamahere' neu Lamatua'. No ta'o naa, Abraham

---

[◇] 4:8 Sosod'at Koa-kio' ra 32:1-2

mana soi dala' fee neu basa atahori mana ramahere Lamatualain. Huu Lamatua' simbo basa atahori mana ramahere neu E, fo ara malole' ro Lamatua, mae ara mana nenesunat, do hoko'.[☆]

¹² Abraham o soi dala' fee hita atahori Yahudi mana sunat ra boe. Nda huu hita sunat sa, te huu hita tamahere Kristus, ona' Abraham namahere Lamatua' lele' ana nda fe'e sunat sa.

Mete ma tamahere Lamatualain, na, hita simbo saa, fo Ana helu-fuli' a

¹³ Lamatualain hengge-nee hehelu-fufulin no Abraham ma tititi-nonosi nara nae, d'oo-d'oo te raefafa' dad'i sira hata-heto nara. Lamatua' helu-fuli ta'o naa, huu Abraham namahere E, de Lamatua' cap e nae, atahori rala ndoos ma mana malole' no Èni. Te Lamatua' nda helu-fuli ta'o naa sa, huu Abraham tao tungga Èni Hohoro-lalanen.[☆]

¹⁴ Huu mete ma atahori mana tao tungga' a Lamatua' Hohoro-lalanen bisa simbo nala hata-heto' fo Lamatua' helu-fuli' naa, naa sosoan nae, parsuma' a nemehere neu Lamatua'. Ma Lamatua' a hehelu-fufulin naa o nda na'ena ngguna sa boe.[☆]

¹⁵ Sia bee hambu Lamatua' Hohoro-lalanen, na, sia naa o atahori ralena-langga Hohoro-lalane' naa ra boe. Ma mete ma atahori ralena-langga Hohoro-lalanen, na, Lamatua' namanasa, de huku-d'oki se. Ona' Lamatua' Hohoro-lalanen nese, na, ne'o nda hambu atahori ralena-langga Hohoro-lalane' naa sa. Te mema' hohoro-lalane naa sia.

[☆] **4:11** Dud'uit Fefe'u' a 17:10   [☆] **4:13** Dud'uit Fefe'u' a 17:4-6; 22:17-18; Galatia 3:29   [☆] **4:14** Galatia 3:18

16 Naa de hita musi tamahere E. Naa, nenendin seli lena' basa' e. Te Lamatua' hii' a natud'u rala malolen neu atahori mana ramahere neu E. De mete ma tamahere neu E ona' Abraham, ne'o hita tae simbo saa fo Ana helu-fuli' a, mae hita atahori Yahudi mana tao tungga Hohoro-lalanen, do hoko'. Dad'i basa hita mana tamahere' ra, ona' Abraham tititi-nonosin.[☆]

17 Sia Lamatua' Susura Meumaren, Ana helu-fuli neu Abraham ena nae, " 'Au tao fo dad'i muu nusa' hetar bei-ba'i nara." Abraham namahere neu Lamatualain. De d'oo-d'oo ma Lamatualain tao natetu hehelu-fufulin. Ana o mana tao nasod'a bali' atahori mates ra. Ana ola' a, na saa nese o, dad'i neu' ena.[☆]

18 Abraham namahere Lamatua', ma nahani E, mae ana nda fe'e ma ana' sa. Naeni de Lamatua' tao e dad'i "Nusa' hetar bei-ba'i nara." Naa ona' mana nenesura' sia Susura Meumare' a nae, "Tititi-nonosi' hetar dei fo lao' mia nggo."[☆]

19 Abraham namahere teb'e-teb'e' neu Lamatua', mae ana bub'ulu' eni lasi kakalu' ena, too natun esa ena. Ma Sara mamana anan na'ate'eme, ma ana nggonggoo ena.[☆]

20 Te Abraham nemeheren nda nanggongga sa, do d'ua nae Lamatua' nda bisa tao natetu hehelu-fufulin sa. Nemeheren neu Lamatua' bau manggate lele' ana so'u nananaru Lamatua' naran.

21 Abraham namahere teb'e-teb'e' nae, saa fo Lamatua helu-fuli, Ana bisa tao natetu e.

22 Naa de Lamatualain cap Abraham, atahori rala ndoos mana malole' no E.

[☆] **4:16** Galatia 3:7   [☆] **4:17** Dud'uit Fefeu' a 17:5   [☆] **4:18** Dud'uit Fefeu' a 15:5   [☆] **4:19** Dud'uit Fefeu' a 17:17

²³ Te Lamatua' Susura Meumaren nae, Lamatua' nda ito-reken ta'o naa fee neu' a Abraham sa,

²⁴ te fee neu nggita boe! Huu mete ma tamahere neu E, Ana o cap nggita atahori rala ndoos mana malole' to E. Lamatua' naa, mana tao nasod'a bali' hita Lamatuan Yesus mia mamaten.

²⁵ Yesus mate, huu sala singgo tara. Basa boe ma, Ana nasod'a bali' fo soi dala', naa fo ata bisa malole' bali' to Lamatualain.◊

5

Atahori bisa malole' ro Lamatualain sad'i ramahere neu Yesus Kristus

¹ Dad'i, huu tamahere neu Lamatualain, naa de Ana cap nggita atahori rala ndoos. De rala tara dad'i meumare' fee neu Lamatua', huu hita Lamatuan Yesus Kristus, fo Lamatua' haitua' nema' a, soi dala' fo ata bad'ame ta'o naa.

² Kristus natud'u rala malolen neu nggita ona' naa, huu tamahere neu E ena. Naa de rala tara dad'i manggatee. Ma tamaho'o, huu ata tahine tae, dei fo Lamatua' nau so'u nggita fo med'a tita Eni manaselin.

³ Mae hita hambu sususa' mata'-mata', te tamaho'o takandoo' a. Ata bub'ulu' tae, tanori mia sususa', fo bisa ta'atataa' no ma'adere' lena' fai.

⁴ Mete ma ta'atataa' sia sususa' rala, naa tao nggita nda ta'aloli sa, ma masod'a tara tao namaho'o Lamatua' ralan. Mete ma hita tasod'a tahere' ta'o naa, naa tao nemehere tara bau mahere', ma, Lamatua' nae natud'u rala malolen neu nggita.

◊ ^{4:25} Yesaya 53:4-5

5 Mete ma nemehere tara bau mahere' ta'o naa, hita nda mae sa. Huu Lamatua' fee nggita Dula-dale meumaren, fo tahine sia rala tara tae, Ana sue nala nggita naen seli.

6 Ana natud'u susuen ta'o ia: lele' hita nda mampo tao ao tara malole' to Lamatua' sa, tao-tao te Ana haitua Kristus fo mate nggati hita mana tasod'a nda taoafi' neu Lamatua' sa. Lamatua' pili fain nandaa ta'o naa.

7 D'u'a malolole dei! Matasala' dei fo hambu atahori nau mate nggati nonoon rala ndoos. Ne'o hambu atahori rumrae mate fo tulun atahori rala malole'.

8 Te Lamatualain natud'u rala susuen nae-nae neu nggita ena. Huu, lele' hita fe'e tao sala', te Kristus mate nggati hita ena.

9 Lamatualain cap nggita atahori rala ndoos mana malole' to E, huu Kristus fee raan nandali fo mate soa' neu nggita. Tao-tao te, mete ma atahori tao sala', Lamatua' namanasa. Te huu Kristus tataon, de hita mana tao sala' ra nda nenehukun sa.

10 Fe'esa'an, hita fe'e musu to Lamatua'. Te, Lamatua' Anan mate fo tao ma'asufu Lamatua' ralan, fo no ta'o naa hita bad'ame bali' to Lamatua'. Dad'i ia naa, hita nda bamusu' sa ena, te malole' bali' ena. Lelenan fai, huu Kristus nasod'a bali' ena, de dei fo sia fai matete'en Ana fee masoi-masod'a' neu nggita fo afi' hambu Lamatualain huku-dokin fai.

11 Nda ta'o' a naa sa! Ata tamaho'o tae, "Lamatua' naa, manaseli' teb'e'!" huu hita nenepa'a' to E. Hita dad'i Eni atahorin, huu hita Lamatuan Yesus Kristus, mate nggati hita ena, fo tao nggita dame to Lamatua'.

Mete ma ta'asasama' Adam no Kristus, na nae' a ona esa, te hambu nda sama sa boe

¹² Dad'i mia lele ulu' a, atahori fefeun, naeni ba'i Adam, mana tao sala' na'ahulu'. Naeni de Lamatualain nda fee ne nasod'a nakandoo sa. De eni' a mia lele' naa, basa atahori sia raefafa' ia tungga tao sala' ona' ba'i Adam boe. Ma huu sira tao sala' ona' ba'i Adam, de basa se musi mate ona' ba'i Adam boe.[◊]

¹³ Ma'ahulun, lele' Lamatualain nda fe'e na'onda' Hohoro-lalane nara sa, atahori sia ndule raefafa' ia tao sala'. Te huu nda fe'e hambu Hohoro-lalane' raa sa, de atahori sala-kilu nara nda neneito-reken sa.

¹⁴ Mia ba'i Adam losa ba'i Musa simbo Lamatua' Hohoro-lalanen, basa atahori dei fo mate. Mae ara nda ralena-langga neu Lamatua parendan fo Ana fee neu ba'i Adam a sa, te ara fe'e tao sala-kilu' mata'-mata'. Naa de ara musi mate ona' Adam. Naa! Mete ma ta'asasama' ba'i Adam no Lamatua' Yesus, hambu mana nae' a ona esa', ma hambu manafea' boe. Huu Adam ona' nggambiar esa mana natud'u Yesus mata aon, mana sangga sou nema.

¹⁵ Te Adam ue-tao salan esa, nda ona' Yesus ue-tao malolen esa soa' neu nggita sa. Te atahori esa, naeni Adam, nalena-langga Lamatua' parendan. Naa de basa atahori musi mate. Te atahori esa fai, naeni Yesus Kristus, tao malole manasel'i esa, ma nda nahani atahori bala-b'ae malolen sa. Atahori sa tataon esa, dai ena soa' neu basa atahori, huu Lamatua' rala malolen, de Ana hii' a tao malole' fee nggita.

[◊] **5:12** Dud'uit Fefeu' a 3:6

¹⁶ Lamatualain fee neu nggita' naa, manafea' no sala' fo atahori ka esa' naa, Adam, tao' a. Lele' ana tao sala', Lamatualain na'etu' nae, "Ho sala. Dad'i musi hambu huku-d'oki!" Te mae atahori tao sala' naen seli o, Lamatualain, mana paresa' basa atahori masod'an, fe'e nau natud'u rala malolen, ma na'etu' nae, "Au cap nggo nda sala sa. Dad'i ia naa ho nenembo'it ma nda hambu huku-d'oki' sa ena. Uma fo malole' bali' mo Au!"

¹⁷ Dad'i atahori esa, Adam, tao sala', ma nalena-langga Lamatua' parendan. Naa de, ia naa, basa e musi mate. Te, Atahori esa fai, naeni Yesus Kristus, Ana tao malole'. Huu tatao malolen naa, naa de hita malolole to Lamatua'. Naa ona' saa esa fo Ana fee hie' nema nggita. Ana nau fee nggita tasod'a ndoo-tetu', ona' hita Mane' nonoo nara.

¹⁸ Dad'i atahori sa salan esa, soi dala' fo basa atahori musi neneoi' mia Lamatua' matan. Ma Atahori sa tatao ndoo-tetun esa, soi dala' fo basa atahori malole' bali' ro Lamatua', fo rasod'a ndoo-tetu' ro E.

¹⁹ Au masud ngga ta'o ia: Adam naa, atahori sa nda mana nau rena Lamatua' sa, ma nalena-langga parendan. De atahori hetar o tungga tao sala', ona' e boe. Ma, Yesus naa, Atahori sa mana rena neu Lamatua', ma tao tungga hihii-nanaun. Eni mana soi dala' fo atahori hetar malole' bali' ro Lamatua'.

²⁰ Lamatualain na'onda' Hohoro-lalanen neu ba'i Musa, fo basa atahori rahine teb'e, bee sala. Ma sia bee-b'ee atahori sala nara boe fua-fua', sia naa Lamatua' natud'u Rala malolen nae' neu se.

21 Fe'esa'an, de'ulaka' mana sia atahori ra ralan na'ena koasa fo nalalao se, losa ara tao sala' mana nendi huku-d'oki mamates. Te ia naa, d'ala malole' fo hita Lamatuan Yesus Kristus tao' naa, Lamatualain pake fo natud'u rala malolen neu nggita. Ma d'ala malole' naa na'ena koasa fo nalalao nggita, ma ata bisa malole' to Lamatua', ma tasod'a ndoo-tetu' to E takandoo' a.

6

Ata musi nggari hendi sala tara, fo tasod'a tungga Lamatua' hihii-nanaun

1 De ia na tae saa fai? Ne'o hei du'a mae, "Lamatua' lilii' hendi sala tara ena, huu ralan malole'. Naa de, malole lena' ata tao sala' takandoo, fo Lamatua' natud'u rala malolen lena' neu nggita."

2 Nda ta'o naa sa! Nda nandaa sa mete ma ata tao sala' takandoo' a, huu ta'etu' basa ena tae, ata hiru' tasad'ea hela sala-kilu tara ena. Huu hita nda nenefutu-pa'a' to de'ulaka' sa ena, naa ona' hita mate ena! Te atahori mana mate' a nda bisa tao sala-kilu' sa ena, to? Mete ma hita mate ona' naa ena, na, ta'o bee de hita fe'e tasod'a fo tao sala' fai? Nda bisa saa, to?

3 Mbei ma hei nda mihine sa mae, lele' hita sarani, naa dad'i tatanda' oi, hita lao hela masod'a mbara tara ena de dad'i atahori feu', naeni, mana nenefutu-pa'a' to Yesus Kristus. Naa ona' hita mate to E ena.

4 Lele' Kristus mate, ara ra'oi E. Lele' hita sarani, naa ona' hita mate lao hela masod'a mbara tara, de ara ra'oi nggita. Naa, Ama Lamatua' pake koasa manaselin, fo tao nasod'a bali' Kristus mia mamaten. Ama Lamatua' o

nau hita simbo koasan naa, fo tasod'a bali' dad'i atahori feu'.[✳]

⁵ Naa ona' hita mate to Yesus. Dad'i hita mana nenefutu-pa'a' to E, ne'o hita o tasod'a bali' mia mamates, ona' Ana nasod'a bali' ena.

⁶ Fe'esa'an, hita dad'i atahori mana tao sala' mata'-mata'. Te masod'a mbara tara naa, nambalulutu ena, ona' ara mbaku risa nggita sia hau nggangge' to Kristus ena. Ia naa, de'ulaka' mana sia rala tara nda na'ena koasa fo nalalao nggita sa ena. Ia naa, hita nda nenefutu-pa'a' fo tao sala' sa ena. Huu hita nda afi' ona' ate mana nda na'ena hak fo pili nae tao saa.

⁷ Mete ma atahori mate ena, eni nenembo'it ena, to? Nda hambu esa sa boe bisa na'asusu' e tao sala'.

⁸ Dad'i, huu naa ona' hita mate ena to Kristus, na, hita tamahere tae, dei fo ata tasod'a takandoo to E boe.

⁹ Hita tahine tae, huu Kristus nasod'a bali' mia mamaten ena, de Ana nda mate selu' sa ena. Huu nda hambu esa na'ena koasa fo tao nisa E sa boe.

¹⁰ Fe'esa'an, Ana mate lao esa' a, fo lea hendi sala' koasan ena. De ia na, Ana nasod'a fo natud'u had'a-hormat neu Lamatualain.

¹¹ Hei o musi tao ao mara ta'o ia. Ona' hei mate ena, naa de sala' nda na'ena koasa neu nggi sa ena. De ia naa, hei musi misod'a fo mitud'u had'a-hormat neu Lamatua', huu hei nenefutu-pa'a' mo Yesus Kristus ena.

¹² Afi' hela de'ulaka' mana sia ralam hambu koasa fo nalalao nggo fai, fo aka' tungga ao sisim hihi-nanaun fo tao de'ulaka' ra. Te ne'o ho mate boe.

[✳] **6:4** Kolose 2:12

¹³ Boe ma afi fee aom fo tao d'ala nda malole' ra sa, te naa sala boe. Te fee aom neu Lamatualain, fo Ana nalalao nggo. Ona' ho mate ena, basa ma musod'a bali'. Dad'i fee basa masod'am fo tao d'ala ndoo-tetu' ra, fee neu Lamatua'.

¹⁴ Afi' fee sala' ra ralalao nggi, ona sala' ra dad'i hei malanggam. Ia naa, hei nda parlu misod'a tao tungga ba'i Musa hohoro-lalanen fai fo malole bali' mo Lamatua'. Te hei misod'a ndoos, huu Lamatua' natud'u rala malolen neu nggi. De ia naa, rala malolen naa, mana nalalao nggi.

Hita dad'i ona' ate mana tao ues tungga Lamatua' hihii-nanaun

¹⁵ Dad'i, ta'o bee? Mbei ma hei du'a mae, "Huu hita nda afi' tasod'a tungga ba'i Musa hohoro-lalanen sa ena, fo malole' to E, de hela neu fo ata tao sala' takandoo' a leo. Huu Lamatua' fe'e nau natud'u rala malolen neu nggita!" Hei du'a ta'o naa, to? Au ufad'e, e! Naa sala!

¹⁶ Au fee conto ona' malangga no ate. Mete ma hei fee ao mara fo tao ues fee atahori sa, na, hei musi rena e, ma tao ues tungga hihii-nanaun. Huu eni, hei malanggam. Ma hei, eni ate nara. Ona' naa boe, hei bisa pili mae tungga bee ka. Huu hei bisa pili fo tao sala', fo dad'i sala' a aten. Te mete ma hei pili ta'o naa ena, na hei tao ao mara saranggaa mia Lamatualain. Ma, hei o bisa pili fo tao ndoo-tetu', ma dad'i ate fo tao tungga saa fo Lamatua' denu nggi. Mete ma hei pili ta'o naa, na, hei bisa dad'i malole' mo E!

¹⁷ Fe'esa'an, hei hela sala' nalalao nggi, te ia naa, hei tungga rala mara, fo tao tungga saa fo

atahori sarani' ra ranori neu nggi' a. Naeni de au o'e makasi neu Lamatua'.

¹⁸ Huu Lamatua' mbo'i nggi mia sala' koasan, losa sala' a nda nalalao nggi sa ena. De ia naa, d'ala ndoo-tetu' a nalalao nggi.

¹⁹ Au ola' ia, endi' conto fais-fais mia malangga no aten, naa fo mihine no malolole au masud ngga. Fe'esa'an, hei fee ao mara dad'i ate fo tao sala', mana tao nggi dad'i manggenggeo-malaafu', tungga Musa Hohoro-lalanen. Te ia naa, hei musi fee ao mara dad'i ate fo misod'a tao ndoo-tetu' a, fo tao nggi dad'i meumare' sia Lamatua' matan.

²⁰ Fe'esa'an, lele' ama aka' rena ma tao tungga' a sala' hihii-nanaun, hei nda afi' rena ma tao tungga ndoo-tetu' a sa ena.

²¹ De au ae utane ta'o ia: Hei hambu buna-b'oa malole' saa mia tatao-nono'i mara naa? Nese to? Tao-tao te, buna-b'oa' fo hei hambu' naa, tao mamaet fee nggi. Huu Hei tao sala' ta'o naa, de neu mate'en, hei saranggaa mia Lamatualain.

²² Te ia naa, Lamatua' mbo'i hendii nggi ena mia malangga mbaraa' a, de ama sud'i boe tao sala' fai. Ia naa hei musi dad'i Lamatua' atahori mana tao ues na. Te mate'en, dei fo hei dad'i meumare' fee neu E, ma bisa misod'a ndoo-tetu' nda nama'etu sa.

²³ Huu lele' hita tao sala', eni hahambun, naeni hita saranggaa mia Lamatua' losa doo ndu'u-d'oon neu. Mate nggita ena. Te huu Lamatua' sad'ia nala dala sosoi' sa ena. Huu, Ana nae fee muda' ngita masod'a ndoo-tetu' nda mana'etu' sa. Ma hita hambu masod'a' naa, Mete ma ata

tungga dad'i teu hita Lamatuan Yesus Kristus atahorin.

7

Mete ma atahori mate ena, hukun hohoro-lalanen nda na'ena hak sa ena

¹ Toronoo nggara e! Ia naa, au ola' soa' neu hei mana mihine hukun hohoro-lalane nara. Ta'o ia: mete ma hei fe'e masod'a', hukun hohoro-lalanen na'ena hak fo nalalao nggi. Te mete ma hei mate ena, hukun hohoro-lalanen nda na'ena hak fo nalalao nggi sa ena,

² Au fee conto mia hohoro-lalane' soa' neu mana masao' ra. Mete ma ina' esa sao nala saon, tungga hukun hohoro-lalane' a, na, ru'a se esa saon esa losa mate. Te mete ma tou' a mate, na, ina falu naa nda nenefutu-pa'a' no hohoro-lalane' naa sa ena. De ana bisa sao selu'.

³ Te mete ma ina' a sao selu' lele' saon fe'e masod'a', na, tungga hohoro-lalane' a, ana hohongge ena. Te, mete ma saon mate ena, na, hohoro-lalane' naa nda dai e sa ena. Eni nenembo'it ena. Dad'i mete ma ana sao selu' no tou' laen, na, tungga hohoro-lalane' a, na eni nda hohongge sa.

⁴ Ona' naa boe hei mana mamahere' ra! Ta'o ia: Kristus mate ena. Naa o ona' hei mate mo E, ma lao hela masod'a mbara mara ena. De hukun hohoro-lalane' nda dai hei sa ena. Ia naa hei nenembo'it mia hohoro-lalane' naa ra ena, ma hei nenefutu-pa'a' mo Kristus, mana masod'a bali' mia mamaten. Naa ona' ina falu mana sao selu' a. Nda masala sa. De ia naa, basa saa fo hei tao' naa, fee neu Lamatua'.

⁵ Ma'ahulun, hita tao tungga' a ao sisi' tara hihii-nanaun. Huu tahine hohoro-lalane' a, naa mana tao nggita hii' a talena-langga neu hohoro-lalane' ra, fo tao' d'ala nda matetu' ra sa. Naa! Hita salan naa, mana tao Lamatualain hiru' nasad'ea nggita.

⁶ Fe'esa'an, hita musi tao tungga hohoro-lalane' ra. Te ia naa hohoro-lalane' ra nda dai hita sa ena, huu hita mbo'i hendi masod'a mbaraa' tara ena. Tungga d'ala mbaraa' hihii-nanaun, na, Musa hohoro-lalanen mana ne-nesura' sia Susura Meumare' a, futu-pa'a nggita. Te tungga d'ala feu' a hihii-nanaun, hita nen-embo'it mia hohoro-lalane' naa. Huu Lamatua' Dula-dalen mana nalalao nggita! Naa de, ia naa, hita tao ues fee neu' a Lamatua'.

Musa hohoro-lalanen natud'u de'ulaka' mana sia hita ralan

⁷ Dad'i hita tae saa fai? Mbei ma hei du'a mae, "Hohoro-lalane' fo Lamatua' fee Musa naa, sala!" Hoko'! Huu mete ma au nda uhine hohoro-lalane' naa sa, ne'o au o nda uhine d'ala-d'ala de'ulaka' mana sia rala ngga sa. Conto ona' a, hambu hohoro-lalane' oi, "Afi hii mae ha'i mala atahori sud'i' a saan." Te ta'o bee fo au uhine ae au hihii ngga naa, sala, mete ma au nda bub'ulu' hambu hohoro-lalanen sa? Nda bisa sa![◊]

⁸ Te, huu hambu hohoro-lalane' mana nafad'e ta'o naa, naa ona' d'ala-d'ala de'ulaka' sia rala ngga tao fee au hii ae ha'i ala atahori sud'i' a saa nara mata'-mata'. Mete ma nda hambu hohoro-lalane' ena-ai sa, na, sala-kilu' a nda na'ena koasa fo nalalao atahori sa.

[◊] 7:7 Kalua mia Masir 20:17; Dui Selu' Dala Masod'a 5:21

9 Mia masod'a dalahulu ngga, au nda uhine matetu' dala' mia Lamatua' Hohoro-lalanen sa. D'od'oo, dei de au fe'e uhine matetu' ena. Naa de au fe'e uhine ae, au ulena-langga Hohoro-lalane' a ma tao sala-kilu'. Ma sala-kilu' a hahambun, naeni au musi mate.

10 Boe ma, rala ngga nambalulutu, huu au uhine ae, au nda bisa malolole o Lamatua' sa, mete ma au tao tungga aka' a Eni Hohoro-lalanen. Au undaa hambu Lamatua' nasab'orin, naeni hukun mate, huu au ulena-langga Hohoro-lalanen ena. Tao-tao te, Hohoro-lalane' sia fo bisa tao atahori rasod'a no ndoo-tetu'. Te soa' neu au, Hohoro-lalane' naa, tao nalutu au, ma tao Lamatua' hiru' nasad'ea au.

11 Hohoro-lalane' naa, mema' natud'u d'ala masod'a ndoo-tetu'. Te huu hambu de'ulaka' mana nasod'a sia rala ngga, au tipu-laka ala bali' ao ngga, de du'a ae, au bisa malole' o Lamatua' sad'i au tao tungga Hohoro-lalanen. Boe ma, ona' Hohoro-lalane' naa mana tao losa Lamatua' melumud'u au, ma nda nau na'ab'ue no au sa.[✳]

12 Dad'i mete ma faa' ra atahori oi, "Hohoro-lalane' fo Lamatua' fee neu Musa naa, sala," na, au utaa ae, "Hoko'! Lamatua' Hohoro-lalanen naa, meumare'" Boe ma basa parenda' mana sia Hohoro-lalane' naa, meumare', ndoo-tetu', ma malole'.

13 Mbei ma hei o du'a mae, Hohoro-lalane' naa mana tao Lamatua' hiru' nasad'ea au, to? Hoko'! Te mae au bub'ulu' Hohoro-lalane' naa, te au fe'e rena neu de'ulaka' mana sia rala ngga, losa au tao sala-kilu'. Naa, au ue-tatao sala ngga naa, mana tao fee Lamatua' hiru' nasad'ea au.

[✳] **7:11** Dud'uit Fefeu' a 3:13

Hohoro-lalane' mema' malole', huu ana natud'u d'ala-d'ala de'ulaka', mana tao nggita sarangga to Lamatualain. Dad'i lele' Lamatua' natud'u d'ala masod'a ndoo-tetu', Hohoro lalane' naa mana tao manggarello nae, d'ala de'ulaka' mana sia rala tara naa, nda malole' sa.

D'ala malole' ma d'ala de'ulaka' ralelea sia rala tara

¹⁴ Hita bub'ulu' tae, Hohoro-lalane' fo Lamatua' fee neu ba'i Musa, naa lao' mia Lamatua' Dula-dalen. Te au ia atahori biasa de rala ngga nda manggatee' sa. Ma au rena' a d'ala de'ulaka' mana sia rala de'ulaka ngga, losa au tao sala'. Naa ona' sala' a dad'i neu malangga ngga, ma au dad'i uu sala' a aten.

¹⁵ Au nda ita' ae du'a ta'o bee sa ena boe. Au nda uhine saa fo au tao' a sa boe. Huu au nda tao tungga saa malole' fo au nau tao' a sa. Te au tao tungga saa fo au nda nau tao' a sa.¹⁵

¹⁶ Mete ma au tao tungga saa fo au nda nau tao' a sa, au utaa ae, Lamatua' Hohoro-lalanen naa, ndaa.

¹⁷ Dad'i au nda mana ulalao ao ngga sa. Te de'ulaka' mana sia rala ngga nalalao au!

¹⁸ Au bub'ulu' ena ae, nda hambu d'ala malole' nasod'a sia rala ngga sa. Huu au ia, atahori rala de'ulaka'. Nau do nda nau sa o, au nda bisa u'ususu' ao ngga fo tao ndoo-tetu' sa. Au nau, te nda dad'i tao sa!

¹⁹ Au hii ae tao malole', te au nda tao sa. Ma au nda nau tao de'ulaka' sa, te au tao ukundoo' a!

---

¹⁵ Galatia 5:17

²⁰ Naa! Mete ma au tao tungga saa fo au nda nau tao' a sa, naa nda huu au mesa' nggo sa, te huu de'ulaka' mana nasod'a sia rala ngga.

²¹ Naa natud'u dud'u'at sa, ta'o ia: mae au ae tao malole', te hambu de'ulaka' sia rala ngga lab'an.

²² Tao-tao te, rala ngga namaho'o seli, mete ma au du'a so'al Lamatua' Hohoro-lalanen.

²³ Te, ona' hambu koasa sia rala ngga mana tao nambalutu au. Huu, au nau tao malole', te nda dad'i malole' sa. Naa ona' koasa de'ulaka' mana sia rala ngga to'u nala au, fo na'asusuu' au tungga' a eni.

²⁴ Aduu, kasian, e! Au atahori mana doid'oso'! See bisa fee masod'a' neu au mia koasa de'ulaka' mana nasod'a sia rala ngga, mana tao Lamatua' melumud'u au losa Ana hiru' nasad'ea au?

²⁵ Te, awii! Lamatualain mesa' ne soi dala' fo mbo'i au! Makasi nae-nae' soa' neu E, huu hita Lamatuan Yesus Kristus bisa fee masoi-masod'a' neu au! Dad'i mete ma au usod'a umuhena neu' a ao ngga, au doid'oso. Mae au hii ae tao tungga basa Lamatua' Hohoro-lalane nara, te hambu de'ulaka' sia rala ngga kokoe au fo tao sala' ukundoo' a.

8

Mete ma hita nenefutu-pa'a' to Lamatua' Dula-dalen, na hita tasod'a no ndoo-tetu'

¹ Dad'i Lamatualain nda huku-doki atahori mana nenefutu-pa'a no Yesus Kristus sa!

² Huu hambu d'ala ndoo-tetu' rua: kaesan, mete ma hita nenefutu-pa'a' to Yesus Kristus, Lamatua' Dula-dalen fee nggita koasa fo tasod'a

no ndoo-tetu'. Karuan, hambu de'ulaka' sia rala tara mana kokoe nggita fo tao sala'. De mete ma hita tao sala', Lamatualain melumud'u nggita, ma hiru' nasad'ea nggita. Naa, Mete ma hita hambu Lamatua' Dula-dalen, Ana mbo'i nggita mia sala' koasan.

³ Mae hita tao tungga Musa Hohoro-lalanen o, naa nda fee masod'a' neu nggita mia sala' koasan sa, huu hita atahori biasa' a mana tao sala' nakandoo' a. Te Lamatua' mana soi dala'. Huu Ana haitua Anan fo d'adi atahori biasa ona' nggita. Mae hita atahori tao sala' mata-mata', te Yesus nda tao nita sala' saa sa boe. Lena' fai, Ana dad'i tutunu-hohotu' fo fee ambon neu basa atahori ra sala nara. No ta'o naa Ana tao nalutu sala' koasan fo ma'ahulun mana nauli hita.

⁴ Lamatualain haitua Kristus fo Ana mate, naa fo hita bisa tao tungga basa d'ala ndoo-tetu', tungga Lamatua' Hohoro-lalanen nara. Ma, ia naa, hita tao d'ala-d'ala ndoo-tetu', tungga Lamatua' Dula-dalen hihii-nanaun, ma nda tao tungga hita hihii-nanaun sa ena.

⁵ Atahori mana rasod'a tungga hihii-nanaun nara, rasod'a ta'o naa huu ara du'a aka' a d'ala-d'ala de'ulaka' rakandoo' a. Te atahori mana rasod'a tungga Lamatua' Dula-dalen hihii-nanaun, ara du'a aka' a dala-dala' mana tao Lamatua' Dula-dalen namaho'o.

⁶ Atahori mana hela d'ala-d'ala de'ulaka' nalalao dud'u'an, ana ona' atahori nda mana rena nahine neu Lamatua' Dula-dalen sa, naa de ralan na'ad'od'oo' mia Lamatua' ena. Te atahori mana hela Lamatua' Dula-dalen nalalao dud'u'an, eni masod'an matetu', ma ralan nee-nee lino-lino.

7 Hita atahori hihii-nanaun balab'an seli no Lamatua' hihii-nanaun. Ma, hita o nda be'utee fo rena neu Lamatua' sa, huu hita o nda bisa sa.

8 Huu atahori mana fee hihii-nanaun nalalao se, nau do nda nau sa o, nda bisa tao Lamatua' ralan namaho'o sa.

9 Te huu, hei ia, atahori mana nda afi' rasod'a de'ulaka tungga hihii-nanau mara sa. De mete ma Lamatua' Dula-dalen nasod'a sia rala mara, hei tao dala-dala' mana tao namaho'o ralan. (Te mete ma hambu atahori fo Kristus Dula-dalen nda nasod'a sia ralan sa, eni o nda dad'i Lamatua' enan sa.)

10 Dei fo ao mara mate, huu ma'ahulun hei tao sala'. Te, huu ia naa Kristus nasod'a sia rala mara, hei ao samana mara dei fo rasod'a rakandoo, huu Lamatua' cap basa hei, atahori rala ndoos, ma hei malole' bali' mo E ena.

11 Huu Lamatualain mana tao nasod'a bali' Yesus mia mamaten nendi' Dula-dale meumaren. Dad'i mae hita mate, te mete ma Lamatua' Dula-dalen nasod'a sia rala tara, dei fo Ana tao nasod'a bali' nggita. Eni sosoan nae, Ana tao nasod'a bali' nggita, ona' Ana tao nasod'a bali' Kristus boe. [✡]

Lamatua' Dula-dalen nafad'e nae, hita dad'i Lamatua' ana nara

12 Dad'i ta'o ia, toronoo nggara e! Hita ta'ena huta'. Naa nda huta' fo tasod'a tungga hita atahori hihii-nanaun sa, te huta' fo tasod'a tungga Lamatualain hihii-nanaun.

13 Te mete ma tasod'a tungga' a de'ulaka' mana sia rala tara, ne'o Lamatua' nae hiru' nasad'ea nggita, ma hukun nisa nggita! Te, mete ma hita

hela Lamatua' Dula-dalen tao nalutu sala' koasan mana sia rala tara, dei fo hita fe'e bisa tasod'a ndoo-tetu' losa doo ndu'u doon.

¹⁴ Atahori mana rena-rena' neu Lamatua' Dula-dalen fo Ana nalalao se, na, sira, Lamatua' ana nara.

¹⁵ Mete ma hita hela Lamatua' Dula-dalen nalalao nggita, Ana nda tao nggita dad'i ona' ate mana nasod'a no nemetaus sa. Fe'esa'an, hita ona' naa. Te, huu hita simbo Lamatua' Dula-dalen ena fo nalalao nggita, tahine tae ata dad'i Lamatua' ana nara ena. Naa de Ana nau rena, mete ma hita to'e tae, "Ama Lamatualain, e!"[⊗]

¹⁶ Hita ralan mana nafad'e nae, hita dad'i Lamatua' ana nara. Ma Lamatua' Dula-dalen o nafad'e na'o naa boe.

¹⁷ Mete ma hita dad'i Lamatua' ana nara, naa sosoan nae, dei fo hita simbo tala Eni pusakan, huu Ana dad'i hita Aman. Dad'i mete ma Ama' fee pusakan neu Anan Kristus, hita o simbo pusaka naa to E boe. Te hambu dala' esa fai: hita musi hambu doid'oso', ona' Kristus hambu doid'oso', dei fo Lamatua' bisa so'u nananaru nggita, ona' Ana so'u nananaru Kristus.[⊗]

Dei fo Lamatua' so'u nananaru nggita

¹⁸ Te tungga au, doid'oso' fo hita hambu lele' ia, nda na'ena sosoa-ndandaa' sa, mete ma ta'asasama' no d'ala-d'ala manasel'i fo Lamatua' dei fo natud'u neu nggita.

¹⁹ Tao-tao te, basa saa fo Lamatualain na'ad'ad'ad'i' nala sia lalai no raefafa' ia, rahani ma hii-nau rae rita Ana natud'u ana ndoo-tetu

---

[⊗] **8:15** Markus 14:36; Galatia 4:6   [⊗] **8:17** Galatia 4:5-7

nara, seka. Huu, Ana nau natud'u neu se no rala nemeho'ot.

²⁰ Huu Lamatua' na'ad'ad'ad'i' lalai ma rae-fafo' no basa isi-oen, fo tao tungga Eni masud na. Te nda dad'i-dad'i sa, nda huu ara nda nau sa, te huu tungga Lamatua' hihii-nanaun, huu Ana hukun se ma hela se rambalutu. Mae ona' naa o, fe'e hambu nemehenat.◊

²¹ Te ia naa, basa saa fo Lamatua' na'ad'ad'ad'i' naa ra, rambalutu ena, ma nda hambu dala' sa ena. Te dei fo, Lamatua' nau mbo'i hendi se mia huku-doki', fo nda rambalutu sa ena, te ara bisa dad'i manaseli' tungga Eni masud na. Ana o nau so'u nananaru ana nara, fo ara o nenembo'it mia mana mambalutu' ra. Ma lele' naa o basa' e dad'i feu'.

²² Hita bub'ulu' tae, hambu sususa' no doid'oso' nae' sia rae-fafo' ia. Mia lele ulu' a losa lele' ia, basa saa fo Lamatua' na'ad'ad'ad'i' naa, nggasi huu ramed'a nambetas, lele' nea-nea fo Lamatua' tao basa' e dad'i feu'. Naa ona' ina' mana nggasi named'a nambetas lele' nae b'onnggi.

²³ Nda aka' rae-fafo' ia nea-nea sa, te hita o tahani ona' naa boe. Mae Lamatua' fee Dula-dalen na'ahulu' neu nggita, hita o nggasi sia rala tara boe. Huu hita tahehere fo tahani Lamatualain so'u nggita dad'i Ana ndoo-tetu nara ma hita o tahani fo Ana mbo'i hendi ao tara mia basa mana mambalutu' ra.◊

²⁴ Lele' Lamatua' fee masoi-masod'a' neu nggita, Ana o nafad'e, so'al dei fo Eni nae tao ta'o bee. Te ia naa, hita fe'e tahani, huu nda fe'e dad'i sa. Mete ma hita tita dala' sa dad'i ena, hita nda

---

◊ **8:20** Dud'uit Fefeu' a 3:17-19   ◊ **8:23** 2 Korintus 5:2-4

parlu tahani fai fo tae tita dala' naa sa. Te atahori nda rahani fo rae rita dala' esa mana dad'i ena, to?

²⁵ Huu mete ma tahani tae tita dala' sa fo nda fe'e mana dad'i sa, ata fe'e bisa ta'atataa' ma ta'amamate'.

²⁶ Ona' naa boe, lele' hita tahani, Lamatua' Dula-dalen tulu-fali nggita, huu hita nda ma'ad'ere' sa, ma nda hule-o'e tala no matetu' sa. Te Lamatua' Dula-dalen hule-o'e nggati hita, mae hita nda tahine tae hule-o'e tendi' ded'eat saa sa boe fo to'e saa fo hita hii teb'e-teb'e a.

²⁷ Lamatualain nahine basa saa fo hita tae ola' sia rala tara. Ana o nahine Dula-dalen dud'u'an boe. Naa de Ana nahine basa d'ala fo Dula-dalen nae ola' tulu-fali nggita. Huu Lamatua' Dula-dalen dud'u'an, ona' Lamatua' dud'u'an boe. Ma Dula-dalen, hule-o'e neu Lamatua', no'e Lamatua' tulun atahori mamahere' ra. Te Dula-dale' naa hule-o'e tungga Lamatua' hihib-nanaun.

²⁸ Ia naa tahine ta'o ia ena: Lamatualain tao basa' e dad'i malole' fee neu atahori mana sue E. Mia lele ulu' a, Lamatua' ator mema' so'al Ana nau tao ta'o bee fee neu se. Ma Ana no'e se ena nae, "Ima, leo! Ima dad'i Au atahori ngga!"

²⁹ Huu dalahulun, Ana nahine mema' se ena, ma tengga nala se fo tao se dad'i mata' sa ona' Kristus, Eni Anan. Huu Kristus ia ulu', ma laen ra dad'i od'i nara.

³⁰ Atahori fo Lamatua' nahine eni' a lele ulu' a, Ana o no'e nala se dad'i Eni atahorin. Ma atahori naa ra o, fo ma'ahulun atahori mana masala-singgo' ra, Ana tao se dad'i atahori rala ndoos fo ara malolole bali' ro E. Ma Ana o so'u nananaru se boe.

Lamatualain sue nala nggita seli

31 Dad'i hita fe'e tae saa fai so'al dala' naa ra? Lamatualain nanea nahere' nggita. No ta'o naa, se bisa lab'an nggita fai? Nda hambu saa, to?

32 Lamatua' nda na'anggee nala Anan sa. Te Ana fee Anan fo mate dad'i tutunu-hohotu', fo tulu-fali basa nggita. Huu Lamatua' nda na'anggee nala Anan mbei sa boe, ata bisa tahine tae, dei fo Ana parsen nggita basa d'ala-d'ala malole' ra. Teb'e, to?

33 Mbei ma hei du'a mae, fe'e hambu atahori bisa fua sala' neu atahori fo Lamatua' tengga nala' ra, do? Te nda hambu sa, to? Huu Lamatua' mesa' ne mana cap nggita nae, atahori rala ndoos nda masala-kilu' sa ena, fo ata malole' to E.

34 Mbei ma hei du'a mae, fe'e hambu atahori bisa ola' nae Lamatua' musi hukun atahori, fo Ana tengga nala' ra. Te nda bisa sa! Huu Yesus mate ena. Lelenan fai, Lamatua' tao nasod'a bali' E mia mamaten ena. Basa ma, Lamatua' so'u E fo endo' sia mamana nenefee had'a-hormat sia Eni bob'oa onan. Sia naa Ana hule-o'e nakandoo' a fee nggita.

35 Mbei ma hei du'a mae, hambu atahori do hambu dala', mana bisa na'asusuu' Kristus fo Ana nda sue nggita sa ena, do? Nda bisa sa! Ita' mae hita hambu ded'eat, sususa-sosona', doid'oso', ndoe-la'as, b'ua-lo'as nese, hambu sosoe', ma atahori rae tati-mbau risa nggita o, Kristus sue-lai nakandoo nggita. Nda hambu saa o bisa ena-ai E, fo Ana naloe' sue nggita!

36 Sia Lamatua' susura Meumaren nenesura' oi,
"Atahori sangga-sangga' dala' rae risa nggita,
huu hita dad'i Lamatua' atahorin.

Ara tao nggita,

ona' a bib'i lombo fo ara rae hala' a."[☆]

³⁷ Dad'i mae hita hambu sususa' ta'o bee o, hita tasenggi' ena, huu Kristus sue nala nggita seli!

³⁸ Au uhine teb'e-teb'e' ta'o ia; Nda hambu dala' esa fo bisa tao Lamatua' naloe' sue nggita sa. Mae hita tasod'a do, hita mate do, hambu ate mia sorga do, mana to'u parenda' do, hambu koasa do, saa-saa mana sia lele' ia do, saa-saa mana nema' do,

³⁹ koasa sia lalai do, sia raefafo' do, ma sud'i' a saa laen ra fo Lamatua' tao nala' ra, nda hambu esa bisa tao sea-sarangga nggita to Lamatualain, ma bisa tao E nda sue nggita sa ena! Huu hita nenefutu-pa'a' to hita Lamatuan Yesus Kristus, fo Lamatua' haitua nema' a.

9

Lamatualain tengga nala atahori Isra'el ra

¹ Hita fo mana nenefutu-pa'a' to Kristus, ola' teteb'es. Dad'i au nda ola' peko-leleko' neu nggi sa. Au rala ngga nafad'e au nae, Lamatua' Dula-dalen mana nalalao rala ngga.

²⁻³ Au ufad'e ta'o ia: rala ngga susa-sona. Au med'a beran ta'o naa, huu usuned'a atahori ngga ra. Au nau fo nusa Yahudi nggara* o nenefutu-pa'a' ro Kristus, te hetar nda ramahere E sa. Ona' au bisa soi dala' fee se, au sad'ia o'e fo Lamatua'

[☆] **8:36** Sosod'at Koa-kio' ra 44:23   * **9:2-3** Nusa Yahudi naa, ona' nusa Isra'el, naeni atahori Yahudi mana leo sia rae Isra'el, ma sia mamana-mamana' laen boe. Te leo Yahuda nda ona' nusa Yahudi sa. Huu leo Yahuda naa, naeni, esa mia leo Isra'el ka sana hulu rua' ra.

huku-d'oki au, fo nggati se. Ma au o sad'ia o'e fo Lamatua' na'ad'od'oo' au mia Kristus, naa fo atahori nggara bisa nenefutu-pa'a' ro E.

⁴ Tao-tao te sira, atahori Isra'el, naeni nusa' esa mana onton seli. Lamatua' so'u nala se dad'i eni ana nara eni' a lele ulu' a. Ana natud'u koasan manaseli' neu se. Ana hengge-nee hehelu-fufuli' mata'-mata' no se. Ana fee hohoro-lalanen neu se. Sira mana rahine' be'utee neu E, ma tao ues fee neu E. Ana helu-fuli nae natud'u rala malolen neu se.[◊]

⁵ Sira lao' mia bei-ba'i tara, naeni: ba'i Abraham, ba'i Isak, ma ba'i Yakob (atahori ha'i nara' 'Isra'el' mia e). Ma Kristus, fo Lamatua' helu-fuli mema' mia lele ulu' a fo nae haitua nema' naa, lao' mia hita nusa Yahudi ra bei-ba'i tara. Kristus naa o, naeni Lamatualain mana parenda basa'basa' e. Dad'i nandaa mete ma so'u rananaru E losa doo ndu'u-d'oон neu. Teb'e![◊]

⁶ Ona' mae atahori Isra'el hetar nda fe'e simbo Kristus sa, te atahori nda bisa ola' rae, Lamatua' hehelu-fufulin naa nda dad'i sa. Ma afi' du'a mae, basa atahori mana lao' mia bei-ba'i Isra'el naa, dad'i nusa Isra'el fo Lamatua' tengga nala dad'i Eni atahorin.

⁷ Conto ona', atahori hetar lao' mia bei-ba'i tara, ba'i Abraham. Te basa se nda Abraham tititi-nonosin fo Lamatua' tengga nala' ra sa. Huu Lamatua' nafad'e basa Abraham nae, "Tititi-nonosim fo au uhine' ra, aka' mana lao' mia Isak ana nara."[◊]

⁸ Sosoan nae, mia ma'ahulun losa oras ia, nda basa tititi-nonosi' mana lao' mia hita atahori Yahudi ra ba'in Abraham, dad'i Lamatualain ana

---

[◊] **9:4** Kalua mia Masir 4:21; 14:22   [◊] **9:5** Dud'uit Fefeu' a 32:22-32   [◊] **9:7** Dud'uit Fefeu' a 21:12

nara. Aka' tititi-nonosin mana lao' mia Lamatua' hehelu-fufulin fee neu Abraham, fo Lamatua' reken se dad'i eni ana matetu nara.

⁹ Huu Lamatua' hengge-nee hehelu-fufuli' nae, "Mbei ma too mana nema' ia, Au bali' uma. Lele' naa, sao ma Sara b'onggi ana tou' sa ena."[☆]

¹⁰ Nda ta'o' a naa sa. Huu hita ba'i Isak na no saon Ribka bonggi rala ana dua' ra.

¹¹⁻¹² Lele' Ribka nda fe'e b'onggi nala se sa, ara nda fe'e tao dala malole' do dala de'ulaka' sa. Mae ta'o naa o, Lamatua' nafad'e mema' so'al Ribka ana dua' mana dea neu na'ahulu a nae, "Dei fo a'a ka tao ues fee od'in." Lamatua' nafad'e ta'o naa, fo natud'u nae, mete ma Eni tengga nala atahori esa ena, Eni nahine nae pake atahori na fo tao ta'o bee. De Lamatua' tengga nala od'i ka fo d'adi atahorin. Ana nda parlu nahati fo mete sob'a od'i ka nae tao ta'o bee sa boe, huu Lamatua nahine mema' ena.[☆]

¹³ Huu Lamatua' ola' sia Susura Meumaren so'al ana dua' naa ra nae,

Au tengga ala Yakob,

te au nda simbo Esau sa."[☆]

¹⁴ Dad'i ata fe'e tae saa fai? Mbei ma hambu ruma rae, "Lamatua' nda na'etu' ded'eat no matetu' sa, do?" Nda bisa sa!

¹⁵ Huu mia lele ulu' a Lamatualain nafad'e neu ba'i Musa nae,

"Au utud'u susue ngga neu atahori fo Au tengga ala' ra.

Ma Au kasian neu atahori fo Au dud'u ao ngga."[☆]

[☆] 9:9 Dud'uit Fefeu' a 18:10   [☆] 9:11-12 Dud'uit Fefeu' a 25:23

[☆] 9:13 Meleaki 1:2-3   [☆] 9:15 Kalua mia Masir 33:19

16 Dad'i atahori naa nda med'a Lamatua' susuen sa huu eni hihii-nanaun, do huu eni tatao-nonooin. Te huu Lamatua' mesa' ne mana nae natud'u susuen neu atahori naa.

17 Huu sia Susura Meumare' a, Lamatua' ola' no mane Masir nae, "Au so'u nggo dad'i mane', huu Au ae pake koasa ngga fo lab'an nggo fo atahori hetar rita. No ta'o naa, basa atahori sia raeafafo' ia so'u rananaru Au nara ngga."¹⁷

18 Dad'i mete ma Lamatua' nae natud'u kasian neu atahori esa, na, Ana tao' a. Ma mete ma Ana nae tao atahori sa ralan manggatee, na, Ana o tao boe.¹⁸

Lamatua' bisa natud'u Eni susuen, te Ana o nda simbo de'ulaka' sa boe

19 Naa! Mete ma hambu atahori nda simbo au rae, "Mete ma ta'o naa, Lamatua' nae tao dala' esa, seka bisa lab'an E? Nda hambu sa, to? Dad'i, ta'o bee fo Eni nae mbia sala' neu nggita? Naa nda matetu' sa!"

20 Mete ma hambu rumu du'a ta'o naa, na au utaa, ta'o ia: "Du'a mae ho ia, seka?! Ho mae ola' lab'an Lamatua', do?" Afi' ta'o naa! Huu sia Lamatua' Susura Meumaren nenesura' nae, "Mete ma atahori tao saa esa na, ta'o bee de saa fo ana tao' naa natane bali' atahori mana tao e nae, 'Ta'o bee de ho tao au ta'o ia!?' "¹⁹

21 Conto Ona' mana tao hura'. Mia rae hura' bub'ue' esa, ana na'ena hak fo nae tao nggusi makahahad'ok esa fo atahori koa e. Ana o na'ena hak pake rae bub'ue' naa fo tao neu mamana manggarau', tungga' a eni hihii-nanaun.

¹⁷ **9:17** Kalua mia Masir 9:16   ¹⁸ **9:18** Dui Selu' Dala Masod'a 7:7-9   ¹⁹ **9:20** Yesaya 29:16; 45:9

22 Ona' naa boe Lamatualain. Ana na'ena hak fo tao tungga hihii-nanaun. Nae natud'u neu basa atahori nae, Eni namanassa, ma nda simbo atahori tatao de'ulaka nara sa. Ana o nau fo atahori bub'ulu' rae, Eni na'ena koasa naen seli. Fo atahori rahine ta'o naa, na Ana na'atataa' Aon no atahori mana tao de'ulaka' mata'-mata'. Te atahori mana tao de'ulaka' ra, rahani' a fain fo rambalutu eto-eto'

23 Ana tao ta'o naa, fo nae natud'u neu atahori hetar oi, Eni nae natud'u susue lalain neu atahori rumia. Sira, fo Ana tengga nala mema', fo nae so'u nananaru se. Ma Ana nau atahori bub'ulu' rae, Eni mesa' ne manaseli'.

24 Huu hita ia ra, fo Ana tengga mema' dad'i atahori nara. Hita ia ra, rumia mia atahori Yahudi, boe ma rumia mia nusa fea' ra.

25 Fe'esa'an, Lamatua' pake mana ola-olan Hosea, fo sura' so'al atahori nda Yahudi ra oi, Hambu atahori rumia dalahulun nda Au atahori ngga sa,

te Au ae o'e se ae,

“Hei, Au atahori nggara,’

Ma hambu nusa fo dalahulun Au nda sue sa,
te Au ae o'e se ae,

‘Hei, nusa' fo Au sue' a.’ ”[⊗]

26 Ana o sura' oi,

“Sia naa,

Sia mamana' fo Lamatua' nafad'e neu se oi,
Hei, nda dad'i Au atahori ngga sa!’

Dei fo Lamatua' mana masod'a' a nae nafad'e
nggi nae,

‘Ia naa, hei dad'i Au ana nggara ena!’ ”[⊗]

[⊗] **9:25** Hosea 2:23   [⊗] **9:26** Hosea 1:10

Ana ola' ta'o naa, huu Ana kasian atahori nda Yahudi ra sa.

²⁷ Lamatua' mana ola-olan laen, naeni Yesaya, ola' nita so'al nusa Isra'el ra leleo-lalao nara nae, "Ona' mae atahori Isra'el ra dad'i naen seli, ona' sara'ae' sia tasi suun, te dei fo Lamatua' fee masod'a' neu' a sira hid'a' a, mia sala-kilu nara.

²⁸ Te dei fo losa fai neneman, fo Lamatua' na'etu' ded'eat fee basa atahori sia ndule raefafo' ia, ona' Ana nafad'e mema' ena.

Te Ana nda nahati sa,
Huu Ana tao nabasa' no lai-lai!"[⊗]

²⁹ Dalahulun, Yesaya nafad'e so'al atahori Yahudi nae,
"Hita onton,
huu Lamatua' mana na'ena koasa manaseli', hela hita tititi-nonosi tara ruma hambu masod'a'.

Huu mete ma nda ta'o naa saa, na,
basa hendi hita ena,
ona' atahori kota Sod'om no kota Gomora ra."[⊗]

Hara-lii Malole' fee neu nusa Isra'el mana nda rena neu Lamatua' sa

³⁰ Dad'i ata fe'e tae saa fai? Ola' tae, atahori nda Yahudi ra mia bee-b'ee, fo d'alahulun nda sangga fo rae malole' ro Lamatua' sa, ia naa malole' ro E ena, huu ramahere neu Yesus Kristus.

[⊗] **9:28** Yesaya 10:22-23   [⊗] **9:29** Yesaya 1:9

31 Tao-tao te atahori Isra'el ra, sob'a tao tungga Musa hohoro-lalanen fo ara bisa malolole ro Lamatua', te nda dad'i malole' ro E sa.

32-33 Saa de ara nda bisa malole' ro Lamatua' sa? Huu ara nau tao tungga aka' a hohoro-lalane' naa, fo Ana simbo sira ona atahori rala ndoos, te ara nda ramahere neu Yesus Kristus sa. Dad'i ona' ara ra'atunu dai "fatu ne'etunus". Ia fo Lamatua' Susura Meumaren sosoan nae, "Mete ia dei!

Te Au tao Atahori esa
sia lete Sion, sia kota Yerusalem.
Atahori naa ona' fatu esa,
mana tao atahori ra'atunu.
Te seka namahere neu E, na,
afi' mae."
Fatu naa, naeni Yesus. Te atahori Isra'el ra
nda simbo E sa. Naa ona' ara ra'atunu, boe ma
ra'aloli huu fatu naa.◊

10

1 Toronoo nggara e! Au hii-nau saa, fee neu atahori Isra'el ra? Au hule-o'e fo ara nau Lamatua' fee masod'a' neu se mia sala-kilu nara. Mete ma dad'i ta'o naa, dei fo rala ngga fe'e namaho'o ena!

2 Au bisa ufad'e atahori ia ra tatao-nono'i nara: ara manggate nau tungga Lamatua'. Te mae ara manggate ona' naa o, ara nda rahine dala' ndoo-tetu' a sa.

3 Huu ara nda rahine d'ala masod'a ndoo-tetu' a sa, fo mana tao atahori malole' ro Lamatua', naa de ara rae sangga dala' ao nara fo sob'a-sob'a malole' ro Lamatua'. No ta'o naa, ara nda nau rena E sa.

◊ 9:32-33 Yesaya 28:16

⁴ Mete ma atahori tao tungga aka' a hohorolalane' ra, naa fo Lamatualain simbo se, na, nda fe'e dai sa. Naeni de Kristus tao natetu basa' e ena, fo ata bisa malole' to Lamatua'. Ma ia naa, basa atahori mana ramahere neu Kristus bisa malole' ro Lamatualain ena.

Lamatua' nae fee masoi-masod'a' neu basa atahori sala-kilu nara

⁵ Naa, dalahulun ba'i Musa natud'u dala' sia Susura Meumare', fo atahori bisa malole' ro Lamatualain, sad'i ara tao tungga basa Lamatua' Hohoro-lalanen. Ana sura', nae "Atahori mana tao tungga basa Hohoro-lalane' ia ra, dei fo ara hambu rasod'a matetu".[☆]

⁶ Te Lamatua' Susura Meumaren natud'u dala' laen fai nae, atahori bisa malole' ro Lamatualain sad'i ramahere neu Kristus. Nenesura' oi, "Sud'i mitane mae, 'Seka bisa hene sorga neu?'" (Naa ona' atahori rae reu rafad'e Kristus oi, hai atahori ra mae' a doo bee fo Ana onda nema fee masoi-masod'a' neu hai.)

⁷ Sia Susura Meumare' a o nenesura' oi, "Sud'i boe mitane mae, "Seka nau onda nisi' Ndola Neraka, sia mamana atahori mates ra?" (Naa ona' atahori rae onda reu fo ro bali' Kristus mia mamaten fo fee masoi-masod'a' neu nggita.)

⁸ Sud'i ta'o naa! Huu sia Lamatua' Susura Meumaren o nenesura' oi, "Lamatua' hehelufufulin sia matam ena! Huu hehelu-fufulin naa sia bafam no ralam." Hehelu-fufuli' fo hita tafad'e neu atahori tae, "Mete ma mae sangga masoi-masod'a', na, musi mumuhere Kristus!"[☆]

[☆] **10:5** Malangga Agama ra Atoran na 18:5   [☆] **10:8** Dui Selu' Dala Masod'a 30:12-14

9 Mete ma mutaa sia bafam mae, "Yesus naa, au Lamatua ngga," Ma mumuhere sia ralam mae, Lamatualain tao nasod'a bali' Yesus Kristus mia mamaten, na, Lamatua' tefa-soi nggo mia sala-kilu mara.

10 Te mete ma ho pake ralam fo mumuhere neu Kristus, na Lamatua' cap nggo nae, atahori rala ndoos mana malole' no E. Ma mete ma ho pake bafam fo mutaa mae, Yesus dad'i Lamatua' ma, Lamatua' fee ambon neu sala-kilu mara.

11 Sia Lamatua' Susura Meumaren nenesura' oi, "Atahori mana ramahere neu Lamatualain, nda hambu mamaet sa, huu Lamatua' nae tao natetu, basa saa fo Eni ola' ra."*

12 Atahori Yahudi, ro atahori nda Yahudi ra sa, ona esa'. Nda laen sa. Huu Lamatua' aka' esa' a, Ana dad'i Lamatua' neu basa nusa' ra'. Ana nau natud'u rala malolen nae-nae neu basa atahori mana ro'e tulu-fali' mia E.

13 Te sia Susura Meumare' nenesura' oi, "Basa atahori mana ro'e tutulu-fafali' mbali Lamatua', dei fo Ana fee ambon neu sala-kilu nara."†

14 Te ta'o bee atahori bisa ro'e tulu-fali mbali atahori esa, mete ma ara nda fe'e ramahere e sa? Boe ma ta'o bee ara bisa ramahere e, mete ma ara nda fe'e rena rita dud'uin sa? Ta'o bee ara rena dud'uin, mete ma esa o nda fe'e dui se sa boe?

15 Ta'o bee ara bisa dui atahori, mete ma esa nda denu se sa boe? Sia Susura Meumare' a nenesura' oi, "Mete ma atahori rendi hara-lii malole', sira neneman nara, malolen seli!"‡

16 Te hei mihine ena mae, hambu atahori Isra'el rumo nda nau rena Lamatua' Hara-lii

---

* **10:11** Yesaya 28:16   † **10:13** Yoel 2:32   ‡ **10:15** Yesaya 52:7

Malolen sa. Te Lamatua' mana ola-olan Yesaya sura nae,
"Lamatua', ee!

Atahori nda nau ramahere hehelu-fufuli'
fo ara rena mia hai e!"¹⁶

¹⁷ Dad'i mete ma nau tamahere neu Lamatua-alain, na, musi rena Ded'ea-o'olan dei. Ma mete ma ata nau rena Lamatua' hehelu-fufulin, na, musi rena so'al Kristus dei.

¹⁸ Au utane sob'a, ta'o ia: mbei ma hei du'a mae, atahori Isra'el ra nda fe'e rena rita so'al Kristus sa, do? Ara rena ena! Ona' nenesura'sia Lamatua' Susura Meumaren mia lele ulu' a nae,

"Lamatua' mana ola-ola nara hehelu-fufulin
so'al Lamatua'
nenedui-b'engga' ndule raefafao' a;

Ded'ea-o'olan nara
losa raefafao' suun ena."¹⁸

¹⁹ Au ae utane dala' esa fai ae, "Atahori Isra'el ra nda rahine Lamatua'dalan sa, do?" Ba'i Musa naa, atahori kaesan mana sura' dala' naa nae, Lamatua' nafad'e atahori Isra'el ta'o ia:

"Au ae tao dala' esa
fee atahori nusa' laen ra.

Dei fo dala' naa tao rala mara mera.

Ma Au ae tao dala' esa,
fee atahori fo hei mae nggoa' ra.

Dei fo dala' naa tao nggi mingginggio."¹⁹

²⁰ Mia ma'ab'uin, ba'i Yesaya sura' relo-relo so'al atahori nda Yahudi ra sa nae,
"Hambu atahori ma'ahulun nda sangga Au sa,
te ara randaa ro Au ena.
Hambu atahori ma'ahulun nda ro'e fo rita Au sa,

---

¹⁶ **10:16** Yesaya 53:1   ¹⁸ **10:18** Sosod'at Koa-kio' ra 19:5   ¹⁹ **10:19**
Dui Selu' Dala Masod'a 32:21

te utud'u Ao ngga neu se ena.”[◊]
 21 Ma so'al atahori Isra'el ra na, Lamatua'
 nafad'e ta'o ia:
 “Hatu'-rerelon, Au ukumbembela lima nggara
 loa-loa,
 uhani atahori Isra'el rema risi' Au.
 Te ara nda nau rena Au sa,
 ma ara hii' a lab'an Au.”[◊]

11

Lamatualain kasiān atahori Isra'el ra

1 Dad'i au ae utane ta'o ia: mbei ma hei
 du'a mae, “Huu atahori Isra'el ra nda nau rena
 Lamatualain sa, naeni de Ana nda simbo se sa.”
 Ta'o naa, do? Hoko'! Te au ia mia se boe! Au
 ia, mia leo Benyamin. Benyamin aman, Yakob.
 Eni ba'in, Isak. Isak aman, Abraham, mana dad'i
 basa atahori Isra'el ra bei-ba'i nara.[◊]

2 Lamatualain nda parna fo nae nda simbo Eni
 atahori nara sa. Sira ia ra, Ana nahine mema' se
 eni' a mia lele ulu' a. Hei fe'e misined'a, saa fo
 nenesura' sia Lamatua' Susura Meumaren so'al
 ba'i Elia, to? Ana ungu-remu Lamatua' so'al
 atahori Isra'el ra, boe ma ana no'e fo Lamatua'
 fee se huku-doki',

3 nae,
 “Lamatua'! Atahori ia ra tao risa mana ola-ola'
 ra,
 fo Lamatua' haitua nema' ra.
 Ara o ofe lenggu-barra hendi mei tutunu-hohotu'
 a,
 sia mamana' fo atahori be'utee neu
 Lamatua'.
 Mia basa Lamatua' mana ola-ola nara,

[◊] 10:20 Yesaya 65:1   [◊] 10:21 Yesaya 65:2   [◊] 11:1 Filipi 3:5

aka' au mesa' nggo fe'e masod'a'.

Te ara o sangga dala' fai,
fo rae tao risa au!"[☆]

4 Te Lamatua' nataa nae, ta'o ia: "O'olam naa, sala! Huu Au atahori nggara mana be'utee neu Au, fe'e hambu atahori rifon hitu. Ara ra'atataa' rahere', ma nda songgo-tanggu Ba'al sa!"[☆]

5-6 Ale' ia ona' naa boe. Te nda basa atahori Yahudi ra hiru' rasad'ea Lamatualain sa. Fe'e hela atahori ruma mia hita e fo Lamatua' pili nala, nae fee masoi-masod'a', huu Ana nae natud'u rala malolen neu nggita, nda huu hita tao d'ala malole' sa! Te mete ma Ana musi pili nala hita huu hita tao malole', naa sosoan nae, Ana nda bisa na'etu' fo nae natud'u, do nda natud'u, rala malolen neu nggita sa. Mete ma ta'o naa, naa naran nda 'natud'u Rala malolen sa' ena.[☆]

7 Dad'i neu mate'en, ta'o ia: atahori Yahudi hetar sangga-sangga' fo Lamatualain natud'u Rala malolen neu se, naa fo sira bisa malole' bali' ro E. Te nda nau hambu sa, huu rala nara manggatee' seli de nda nau rena E sa. Te ruma hambu. Sira ia ra, Lamatua' pili nala mema' ena.

8 Sia Lamatua' Susura Meumaren nenesura' so'al manalangga fatu' naa ra oi,

"Lamatua' fee se,
mata' nda mana rita sa,
ndiki' nda mana rena sa,
ma dud'u'a mbakat nda mana d'ua rahine
sa.

De ara nda rahine bee teb'e sa boe,

[☆] **11:3** 1 Mane-mane' ra 19:10, 14   [☆] **11:4** 1 Mane-mane' ra 19:18

[☆] **11:5-6** Dui Selu' Dala Masod'a 7:7-8

losa lele' ia."[☆]

⁹ Mane Daud o sura sia Susura Meumare' a so'al nusa' Yahudi ra nae,

"Hela neu fo ara feta-dote sia sira mei hehelin,
ma du'a rae basa' e malole ena,
te feta-d'ote nara te'e-sii bali' se,
huu sira ue-tatao ma'ahulun.

Ma hata-heto nara mana tao se ra'atunu.

¹⁰ Hela neu fo mata nara ma'ahatu,
fo afi' rita saa-saa boe!

Hela neu fo lemba-rasaa mamab'era' rakandoo'
^a
fo nggarasa rui nara bau rukutele!"[☆]

*Lamatua' nae fee masoi-masod'a' neu atahori
nda Yahudi ra sa boe*

¹¹ Dad'i au ae utane ta'o ia: ta'o bee de atahori Yahudi ra ra'atunu? Ara tud'a ena, do? Hoko'! Te huu ara nda nau rena Lamatualain sa, ma nda nau ramahere neu Kristus sa, naa mana soi dala' fee atahori nda Yahudi ra sa fo hambu masoi-masod'a' mia sala-kilu nara. No Eni tataon naa, Lamatua' nau fo atahori Yahudi ra horombala, fo ara tungga bali' Eni fai.

¹² Manggarello' ena, atahori Yahudi ra ralena-langga ndoo-tetu' a. Naeni de atahori fea' mia ndule raefaf'o' ia bisa ramed'a Lamatua' rala malolen boe. De atahori Yahudi ra, runggi monae'. Te naa tao atahori nda Yahudi ra sa onton monae'. Naa. D'od'oo, mete ma basa atahori Yahudi ra malole bali' ro Lamatua', na, naa malole lena' fai!

¹³ Dad'i!! Au ae ufad'e hei atahori nda Yahudi ra sa, ta'o ia: Lamatua' denu au fo eti ufad'e nggi

---

[☆] **11:8** Dui Selu' Dala Masod'a 29:4; Yesaya 29:10   [☆] **11:10**
Sosod'at Koa-kio' ra 69:23-24

so'al Eni Hara-lii Malolen. Naeni de au manggate ulalao ue-tataos fo malolen seli ia.

¹⁴ Te mete ma au ulalao ue-tataos ia no malole', se'u te au tao atahori Yahudi nggara horombala, losa sira rumu hambu masoi-masod'a' mia salakilu nara.

¹⁵ Lele' Lamatua' nda simbo Eni atahori Yahudi nara sa, naa soi dala' fo atahori fea' ra hambu kaka'e' fo ara bisa maso' dad'i Lamatua' atahorin. Te dei fo, mete ma ara dame bali' ro Lamatua', naa malolen seli. Huu naa ona' sira rasod'a bali' mia mamate nara ena!

¹⁶ Ha'i conto mia atahori rae tao roti. Mete ma ana ha'i nala tarigu mbei fo fee neu Lamatua', dei fo basa roti naa ra dad'i Eni enan mana meumare'. Ma mete ma atahori fee Lamatua' hau sa okan esa dad'i b'oa ulu', dei fo hau naa lala'en dad'i Lamatua' enan mana meumare'.

¹⁷ Au ae u'usasama' nusa Yahudi no hau huu saitun esa mana mori sia osi. Lamatualain tati hendi hau naa d'anan rumu ena. Te hei atahori nda Yahudi ra sa, ona' saitun fui. Basa ma, Lamatua' tati nala d'ana mara rumu de tute na'ab'ue neu hau huu' mana sia osi rala. No ta'o naa, d'ana' mia hau huu' mana sia dea' a, simbo nala masod'a' mia hau huu' mana sia rala' a. Naa ona' hei atahori nda Yahudi ra sa, simbo mala Lamatua' rala malolen, fo Ana nae fee neu atahori Yahudi nara.

¹⁸ Te besa-b'esa, o! Afi koao, fo du'a mae hei mana mia dea' naa malole lena' d'ana' fo Lamatua' tati hendi' ra! Mete ma mae so'u-so'u aom, afi lili', te ho d'ana' esa a! Ho nda mana tao ma'adere hau huu' naa sa. Te okan mana tao hau huu' a ma'ad'ere!

¹⁹ Mbei ma ho mae, "Lamatua' tati hendi d'ana' esa mia hau huu' mana mori sia osin rala, fo Ana

bisa tute bali' au sia naa, fo nggati d'ana mbaraa'a."

²⁰ Naa teb'e. Te afi' lilii' mae, Lamatua' tati hendi d'ana' naa ra ena, huu ara nda ramahere Kristus sa. Ma ho nggati se, huu mumuhere neu E. Dad'i afi' koao! Malole lena', ho besa-b'esa, ma afi' mata'-mata'!

²¹ Huu atahori Yahudi ra, ona' d'ana matetu' mana mori na'ahulu'. Te huu Lamatua' nda hela se ra'atataa' doo' sia naa sa. De mete ma nda mumuhere mukundoo neu E sa, afi' mumuhena mae Ana nau hela nggo mu'utataa' sia naa!

²² Dad'i hei musi du'a malolole dei. Lamatua' na'ena rala malole'. Te Ana o nahine fee huku-d'oki mamab'era' boe. Dei fo Ana huku-doki atahori mana tud'a' ra, mana nda malole' ro E sa. Te soa' neu atahori nda Yahudi ra sa, Lamatua' natud'u rala malolen neu nggi, sad'i hei dad'i esa mikindoo mo E, ma hela neu fo Ana tao malole' fee nggi. Te mete ma hei nda hela neu fo Ana tao ta'o naa sa, Ana o nau tati hendi nggi mia Eni hau huun.

²³ Atahori Yahudi ra o ona' naa boe. Mete ma ara doa', fo ramahere neu Kristus, dei fo Lamatua' nau tute bali' se reu hau huu matetu' naa. Huu Ana na'ena koasa fo tao ta'o naa!

²⁴ Te hei nda atahori Yahudi ra sa, ona' d'ana' mia saitun fui fo fe'esa'an mana mori leli sia osi a dea'. Te Lamatua' tengga nala bali' nggi de Ana tute neu hau saitun malole', fo Ana sela sia osin, naa fo hau huu fui a mesa' ne fea, ma hau huu' mana sia osi a mesa' ne fea. Te mete ma atahori nda Yahudi sa bisa dad'i ona' na ena, saa fo atahori Yahudi fai. Naa bisa lena' fai, mete ma Lamatua' tute bali' se neu sira hau huu inen.

Dei fo atahori Yahudi ra malolole bali' ro

Lamatua'

²⁵ Toronoo' mana sia Roma re! Hei musi mihine dala' ia fo fe'esa'an fe'e ma'afuni'. Huu mete ma hei mihine ena, ama afi' koao, du'a mae, hei mahine'. Te ta'o ia: ale' ia, atahori Yahudi ra rala nara manggatee', ma nda nau ramahere Kristus sa. Te ara nda ona' naa rakandoo' a sa. De mete ma basa atahori nda Yahudi ra sa fo Lamatua' tengga nala' ra ramahere Kristus ena, dei fo atahori Yahudi ra o ramahere Kristus boe.

²⁶ Dad'i mete ma fain losa ena, dei fo Lamatua' fee masoi-masod'a' neu basa atahori Yahudi mia sala-kilu nara. Naa ona' mana nenesura' sia Susura Meumare' a oi,

"Dei fo Atahori esa nema,

mana fee nggita tasod'a mia sosoe' a.

Ana nema mia lete Sion, sia kota Yerusalem.

Dei fo Eni mana tao Yakob tititi-nonosi nara d'oa'.

Huu ara rasod'a nda taoafi' neu Au sa,
ara o hiru' rasad'ea Au d'ala masod'a
ndoo-tetu ngga ena. [☆]

²⁷ Au ae fee ambon neu sala-kilu nara.

Huu Au helu-fuli basa o se ta'o naa ena." [☆]

²⁸ Lele' atahori Yahudi ra rena Kristus Hara-lii Malolen, ara tao ao nara ona' musu mana lab'an E. No ta'o naa, ara fee hei atahori nda Yahudi ra sa hambu kaka'e'! Mae ta'o naa o, Lamatua' fe'e sue se, huu Ana sue bei-ba'i nara, ma tengga nala se dad'i atahori nara ena.

²⁹ Huu mete ma Lamatua' fee saa esa ena, Ana nda lea nala bali' sa. Ma mete ma Ana no'e nala atahori nae, "Wae! Ima, tungga Au! Ima dad'i Au atahori ngga leo!" Ana nda oi hendi se sa ena.

[☆] **11:26** Yesaya 59:20-21   [☆] **11:27** Yermia 31:33-34

³⁰ Fe'esa'an, hei atahori nda Yahudi ra sa nda nau rena Lamatua' sa. Te ia naa, hei mana simbo Lamatua' susuen, huu atahori Yahudi ra mana nda nau rena E sa.

³¹ Dad'i ale' ia, sira, mana nda nau tao tungga Lamatua' hihii-nanaun sa. Naeni de Lamatua' fe'e nau natud'u susuen neu nggi. Ma dei fo Ana nau kasian se boe.

³² Ale' ia, Lamatua' mete atahori Yahudi ra ona' atahori nda Yahudi ra sa boe. Huu basa se nda nau tao tungga hihii-nanaun sa, ona' ara nenerongga' ma nda rita' rae dea reu ta'o bee sa boe. Ana hela ta'o naa, fo Ana nae natud'u susuen neu basa atahori ra.

Lamatua' naa, rala malolen seli!

³³ Lamatualain mahinen seli!

Ma Ana pake mahinen fo tao' a malole' ra.

Nda hambu atahori bisa rahine E no matetu' sa.

Nda hambu atahori rahine no matetu' so'al
Ana na'etu' ded'eat sa.

Nda hambu atahori esa o nahine boe sa,
ta'o bee fo Lamatua' tao dala' esa.[✳]

³⁴ Nda hambu atahori rahine no matetu' hita
Lamatuan dud'u'an sa.

Nda hambu esa bisa fee nenori' neu E sa.[✳]

³⁵ Nda hambu atahori bisa fee hie' saa esa neu
Lamatua' sa.

Nda hambu atahori bisa ra'asusuu'
Lamatua' fo Ana bala-b'ae bali' se![✳]

³⁶ Huu basa-b'asa' e ra'oka sia Lamatualain!
Basa' e dad'i, huu Eni!

Basa saa fo hita tao' a,
hita ue-tao fee neu E.

Hita so'u kokoa-kikio' soa' neu E,

[✳] **11:33** Yesaya 55:8   [✳] **11:34** Yesaya 40:13   [✳] **11:35** Ayub 41:11

losa doo ndu'u-d'oon neu!
Teb'e ta'o naa![◇]

12

*Mete ma hita esa to Kristus, na masod'a feu
tara musi ta'o bee?*

¹ Toronoo susue nggara e! Huu Lamatualain natud'u susuen neu nggita ena, naeni de au o'e fo ama fee basa masod'a mara neu E, ona' tutunu-hohotu masod'a'. Naa mana tao Lamatua' ralan namaho'o. Mihehere fo tao tungga hihii-nanaun, ma misod'a meumare', huu naa natud'u hei susuem no had'a-hormat ma neu E. Mema' nandaa hei be'utee ta'o naa neu E.

² Afi' hela atahori raeafafo' ale' ia denu nggi musi tao ta'o bee dei, fo misod'a ta'o bee, tungga hihii-nanaun nara. Afi' tungga-tungga' a dud'u'a nara, masod'a nara, do, had'a-d'ala nara neu ena'. Te malole lena', ama hela fo Lamatua' tao dud'u'a mara dad'i feu', fo ama mete basa naa ra, tungga d'ala feu'. No ta'o naa, hei bub'ulu' Lamatua' hihii-nanaun soa' neu nggi. Te Lamatua' hihii-nanaun, malole', matetu-manad'ai', ma tao nemeho'o ralan.

³ Huu Lamatua' denu au ma natud'u rala malolen neu au, naeni de au ufad'e nggi, ta'o ia: timba-tai ao mara no d'ala ndoo-tetu' a! Afi' so'u-so'u ao mara lena' ndoo-tetu' a. Afi' timba-tai mendi' saa fo nda na'ena netehuu' sa. Atahori esa-esa' musi sangga fo nahine Lamatua' papala-bab'anggin soa' neu e, huu namahere neu Kristus.

[◇] **11:36** 1 Korintus 8:6

4 Ha'i conto mia atahori aon. Ao' esa bab'anggin mata'-mata'. Ma bab'anggi' esa-esa' no ue-tataon.

5 Hita mana ta'ab'ue teu esa to Kristus o ona' naa boe. Hita atahori hetar, te ta'ab'ue teu esa ona' ao' esa. Ma atahori esa-esa' no ue-tataon, ona' ao' a bab'anggi nara. Esa parlu esa. Ona', lima' nenetati hendi' mia aon, nda na'ena ngguna saa sa ena, to?*

6 Au masud ngga ta'o ia: Lamatua' fee koasan neu basa nggita fo talalao ue-tataos mata'-mata', huu Ana hii' a natud'u Rala malolen neu nggita. Ona' mete ma Lamatua' fee koasan neu nggo fo mufad'e hehelu-fufulin, na, musi mumuhere teb'e-teb'e' fo mufad'e basa hehelu-fufulin. Te huu afi' mufad'e lena' mia hehelu-fufuli' naa.†

7 Mete ma Lamatua' fee papala-bab'anggi' neu nggo fo mete-se'u atahori laen, ho musi mete-se'u mendi' koasa naa. Mete ma Ana fee papala-bab'anggi' neu nggo fo munori so'al Eni neu atahori, na, ho musi munori mendi' koasa naa.

8 Mete ma Ana fee papala-bab'anggi' neu nggo fo fee masi'et neu atahori, na, musi fee nesi'et mendi' koasa naa. Mete ma Ana fee koasa neu nggo fo tulu-fali atahori laen mendi' hata hetom, na, fee hata-hetom fo tulu-fali neu se. Mete ma Ana fee papala-bab'anggi' neu nggo fo mulalao mala atahori fo ara ralalao Eni ue-tataon no malole', na, musi manggate mulalao se mendi' koasa naa. Mete ma Ana pala-banggi fee nggo rala susue' fo tulu-fali neu atahori mana susasona' ra, na, musi tulun se no rala nemeho'ot.‡

---

* **12:5** 1 Korintus 12:12   † **12:6** Mateos 24:11, 24; 1 Korintus 14:29; 1 Yohanis 4:1-6   ‡ **12:8** 1 Korintus 12:4-11

Kristus atahori nara, musi rasod'a ta'o bee?

9 Mete ma hei mitud'u susuem neu atahori, na, mitud'u susue' no matetu'; afi' d'ea-rala'. Misid'ea basa d'ala de'ulaka', ma to'u mala basa d'ala malole' ra.

10 Hei atahori sarani' ra esa musi sue esa no malole'. Mihehere fo mitud'u had'a-hormat esa no esa.

11 Mete ma ama tao ues, na tao ues no manggatee', afi' tao no rala seseri'. Naa fo rala mara ramaho'o lele' ama tao ues. Ma tao ues fee neu hita Lamatuan.

12 Hei rala mara musi mimiho'o hatu'-rerelon, huu hei bub'ulu' Lamatua' nae tao ta'o bee fee nggi ena. Mete ma hambu doid'oso' na mi'itataa'. Hule-o'e hatu'-rerelon; afi' mimed'a b'engge.

13 Tulu-fali atahori mana to'a-taa' ra mendi' hata-heto mara. Mete ma hambu atahori rema mia mamana' laen, simbo se fo fee se raa-rinu, ma, numban sia ume mara. No ta'o naa, hei mitud'u susue mara neu se.

14 Mete ma hambu atahori tao ra'asususa' nggi rakandoo' a, mo'e Lamatualain tao d'ala malole' fee se. Teb'e! Afi' sumba-ndoon se! [✳]

15 Mete ma hambu atahori ralan namaho'o, na, mimiho'o mo e. Ma mete ma hambu atahori nggae luu-mbinu huu ana susa, na, nggae mo e.

16 Misod'a esa sue-lai esa no rala' esa. Afi' minanaru rala mara. Malole lena', ama eko-da'i mo atahori mana tud'a-loloe' ra. Afi' so'u-so'u aom fo du'a mae, aka' mesa' nggo muhine. [✳]

17 Mete ma atahori tao de'ulaka' neu nggo, na, afi' bala-b'ae no de'ulaka'. Te musi sob'a-sob'a sangga d'ala malole', fo basa atahori bisa simbo.

[✳] **12:14** Mateos 5:44; Lukas 6:28   [✳] **12:16** Ded'ea Lasi' 3:7

18 Mete ma bisa, na, sangga dala' fo misod'a no mole-d'ame mo basa atahori.

19 Toronoo susue nggara e! Afi' bala-b'ae no nambed'a' rala. Hela neu fo Lamatua' mana bala-b'ae. Huu mete ma atahori tao de'ulaka', na, Ana namanasa, ona' nenesura' sia Susura Meumare' rala oi,

"Hita Lamatuan mesa' ne mana ola' nae,
Au mana u'ena hak bala-b'ae tatao-nonoi
de'ulaka'.

Te Au mana huku-d'oki atahori de'ulaka
nara."¹⁹

20 Malole lena', tao tungga saa fo nenesura' sia Susura Meumare' a mia lele' ulu' a nae,
"Mete ma musu ma ndoe,

na, fee ne naa.

Mete ma musu ma na'amad'a,
na, fee ne ninu.

Huu mete ma tao ta'o naa, dei fo ana mae,
ma fee had'a-hormat bali' neu nggo."^{*} ²⁰

21 Afi' hela fee d'ala de'ulaka ra ralalao nggo.
Te malole lena', d'ala malole' ra mana ralalao nggo. No ta'o naa, musenggi' d'ala de'ulaka' ra.

13

Rena neu atahori mana to'u parenda' ra

1 Basa atahori musi rena neu atahori mana to'u parenda' ra. Huu sira ra'ena hak no koasa fo parenda atahori. Te sira to'u koasa parenda' naa,

¹⁹ **12:19** Dui Selu' Dala Masod'a 32:35   ^{*} **12:20** Susura Meumare' ded'ea Yunani sura' nae, "ona' tao ai kaa' mana mbila' sia langgan." Atahori mahine' so'al Susura Meumare' nae, naa sosoan "ana mae de fee had'a-hormat neu nggo."   ²⁰ **12:20**

Sosod'at Koa-kio' ra 140:10; Ded'ea Lasi' 25:21-22

huu Lamatualaian mana fee neu se. Mana to'u koasa ia ra sia, huu Lamatua' so'u se ena.

² Dad'i mete ma atahori lab'an atahori mana to'u parenda' ta'o naa, naa ona' ara lab'an saa fo Lamatua' so'u' a ena. Mete ma ara tao ta'o naa, dei fo ara hambu huku-doki' mia Lamatua'.

³ Mete ma hei tao ndoo-tetu', na afi' mimitau neu atahori mana to'u parenda' ra. Te mete ma hei tao de'ulaka', malole lena' ama mimitau se! Dad'i minea aom fo tao ndoo-tetu', fo sud'i mimitau se fai. Ma mete ma hei tao ta'o naa, na, dei fo ara koa nggi.

⁴ Te atahori mana to'u parenda' naa ra, Lamatua' tengga nala se fo mete-se'u nggi. Te mete ma hei tao sala-kilu' mikindoo' a, malole lena' ama besa-b'esa leo! Huu nda hie-hie' a sa ara ra'ena hak fo huku-doki. Sira ia ra, ona Lamatua' atahori ded'enun fo ara huku-doki atahori mana tao de'ulaka' ra. Huu Lamatua' nda simbo d'ala de'ulaka' fo atahori tao' ra sa; Ana namanasa se.

⁵ Naeni de hei musi rena neu atahori mana to'u parenda' ra. Huu ama bub'ulu' sia rala mara mae, naa teb'e. Ma hei o bub'ulu' mae, Lamatua' namanasa mete ma hita nda tao ndoo-tetu' a sa.

⁶ Ona' naa boe, hei musi bae bea mana nenene'etu' ena', huu atahori mana to'u parenda' ra ralalao Lamatua' ue-tataon.

⁷ Dad'i hei musi bae basa e no matetu'. Bae neu mana ed'a bea ra, basa bea fo hei musi bae' a. Fee had'a-hormat neu basa atahori mana ra'ena hak simbo had'a-hormat. Ma mete ma hambu atahori tao d'ala malole' nakandoo' a na, so'u nara nara fo basa atahori bub'ulu' ara tao malole'.[◊]

[◊] 13:7 Mateos 22:21; Markus 12:17; Lukas 20:25

Misod'a esa sue-lai esa

⁸ Bae mu'etu' huta-buku mara, fo afi musod'a mo' a huta-buku'. Huu hita tae tahuta sia' a dala' esa' a, naeni susue-lalai' a. Mete ma hei sue atahori, na, hei tao tungga Lamatua' hohoro-lalane nara ena.

⁹ Huu Hohoro-lalane' naa ra rae, "Afi' hongge; afi' misa atahori; afi' mimina'o; afi hii' a hambu atahori sud'i' a saan," ma laen ra fai. Mete ma nau tao tungga basa Hohoro-lalane' ra, musi tao tungga Hohoro-lalane' esa ia, mana nae, "Ho musi sue atahori laen ra, ona' ho sue aom boe."[◊]

¹⁰ Huu mete ma hita tatud'u susue' neu atahori esa, na, hita nda tao de'ulaka' mbali e sa, to? Dad'i mete ma ata tatud'u susue' takandoo' a, hita bisa tao tungga basa Hohoro-lalane' mia Lamatua'.

Nda doo sa, te Kristus nae bali' nema ena

¹¹ Lamatualain nae mbo'i nggita mia atahori sia raeafafo' ia de'ulaka nara. Ma lele' ia, eni fain fo fee masod'a' neu atahori, deka lena' mia lele' ata fe'e na tamahere neu Yesus Kristus. Naeni de, ata musi tasod'a no susue', huu tahine dala' naa ena. Ona' fe'esa'an naa, hita fe'e mana sunggu' ra. Te lele' ia, losa fain ena fo ata musi fela leo!

¹² Nda doo' sa, te basa tetemba' a ena, basa ma manggarello' a losa boe. Dad'i malole lena', ata taloe' mia de'ulaka tara leo. Naa ona' atahori mana rasod'a sia ma'ahatu' rala no tao' a de'ulaka', huu ara du'a rae nda hambu atahori rita se sa. Te ale' ia, ata musi dad'i ona' sold'ad'u

---

[◊] **13:9** Kalua mia Masir 20:13-15, 17; Dui Selu' Dala Masod'a 5:17-19, 21; Malangga Agama ra Atoran na 19:18; Mateos 22:39; Markus 12:29-31

mana pake tee-tande netatis, fo tahehere tao d'ala malole' ra, ona' atahori mana rasod'a sia manggarello' a rala.

¹³ Ata musi tasod'a no ndoo-tetu', fo basa atahori bisa rita nggita tao d'ala malole' ra. Nda malole' sa, mete ma hita aka' feta-d'ote ma tinu mafu. Nda malole' sa, mete ma hita aka' hohongge. Nda malole' sa, mete ma hita aka' tatofa-tauu' dii-on'a'. Ma nda malole' sa, mete ma hita aka' horombala huu nda hii atahori malole' lena nggita sa.

¹⁴ Te malole lena', hei mimihere teb'e-teb'e neu hita Lamatuan Yesus Kristus fo misifali bali' rala mara fo dad'i ona' E, fo Lamatua' haitua nema' a. Ma mete ma ho hii' a tao d'ala nda ndoo-tetu' ra sa, na, afi' hela aom tungga' a hihi-nanaum mana tao leli' a. Mu'utataa' aom!

14

Afi' te'e-sii leli toronoo atahori sarani' mara

¹ Hambu atahori ramahere neu Lamatua' ena, te nemeheren nda fe'e mahere' sa ma nda fe'e nahine dala' hetar sa. De mikimbela lima mara fo simbo mala e no malole'. Afi' mireresi so'al dud'u'an. Hela e na'ab'ue no nggi.

² Hambu atahori mana ramahere neu Lamatua', du'a rae, atahori sarani' bisa raa sud'i' a sa, ona' sisi do, saa do. Te atahori sarani' laen, fo nemehere nara nda mahere' sa, raa aka' uta' hau ro. Huu ara raluli sisi.

³ Te rena, e! Atahori sarani' mana nae eni bisa naa sud'i' a saa, afi' neloe-ned'ae atahori nda mana nau naa sisi sa. Ona' naa boe, atahori sarani' nda mana nau naa sisi sa, afi' mifad'e atahori mana naa sisi a mae, "Weh! Mia sisi na,

sala!" Huu Lamatualain simbo ru'a se fo dad'i Eni atahorin ena!

⁴ Mete ma ho aka' te'e-sii toronoom atahori mamahere' ta'o naa, na, du'a mae ho ia seka? Mu'ena hak saa fo fee sala' neu atahori laen? Eni nda atahori mana tao ues ma sa! Ma ho, nda eni malanggan sa. Huu aka' eni Lamatuan, mana na'ena hak fo nafad'e relo-relo, eni tao' naa, ndaa do sala. Te afi' lilii'. Dei fo Eni Lamatuan mana simbo atahori naa no malole', huu Lamatuan bisa tao e dad'i ma'ad'ere' fo ana bisa na'atataa'.

⁵ Hambu atahori ruma ra'etu' rae, fai esa malole lena' fai laen ra. Hambu atahori laen du'a rae, basa fai ra ona esa', nda hambu fai esa fea no esa sa boe. Atahori esa-esa' musi na'etu' ded'eat naa aon.

⁶ Mete ma atahori mana du'a nae hambu fai esa malole lena' fai laen, ana tao ta'o naa fo natud'u had'a-hormat neu hita Lamatuan. Atahori mana naa sisi no naa sud'i' a saa laen ra, ara bisa raa fo ratud'u had'a-hormat neu hita Lamatuan, huu ana no'e makasi mbali Lamatua'. Ona' naa boe atahori nda mana naa sisi a sa. Ana o nae natud'u had'a-hormat neu hita Lamatuan boe, ma ana o no'e makasi neu Lamatua'.[✳]

⁷ Naa, Lele' hita tasod'a, hita nda tasod'a fee neu' a ao tara sa. Boe ma mete ma hita mate o, hita nda mate fee neu aka' ao tara sa.

⁸ Te mete ma hita fe'e tasod'a, hita ta'ab'ue teu esa to hita Lamatuan. Ona' naa boe, mete ma hita mate, hita fe'e ta'ab'ue teu esa to hita Lamatuan. Dad'i mae tasod'a, do ata mate, hita fe'e dad'i Eni enan.

⁹ Naeni de Kristus mate, basa ma nasod'a bali'. Ana tao ta'o naa, naa fo Ana dad'i Lamatua' soa'

neu atahori mana mate' ra ena, ma soa' neu atahori masod'a' ra boe.

¹⁰ Dad'i, ta'o bee de so'u aom ona' mana ma'etu' ded'eat, fo te'e-sii toronoom atahori sarani' ra? Ta'o bee de muloe-mud'ae e? Te dei fo basa nggita musi teu tanda to Lamatualain, fo Ana paresa' hita esa-esa' masod'an. [☆]

¹¹ Nenesura' mia lele ulu' sia Lamatua' Susura Meumaren oi,

"Hita Lamatuan mana nafad'e nae, no Au nara ngga ia,

'Dei fo basa atahori sende' lululangga nara fo be'utee neu Au,

ma ratud'u had'a-hormat neu Au.

Ma, dei fo basa atahori rataa rendi' bafa nara, rae, Au dad'i sira Lamatuan,

huu Au ia, Lamatualain.' " [☆]

¹² Dad'i dei fo basa nggita musi tataa tala fo tafad'e Lamatua' tae, hita tao saa, ma saa de hita tao ta'o naa.

Afi tao mu'ututud'a' toronoom atahori sarani' ra

¹³ Fe'esa'an, hei mana sia Roma ra aka' fua sala' neu toronoom atahori sarani' ra. Afi' ta'o naa fai! Malole lena', ata ta'etu' ta'o ia: Ata afi' tao toronoo tara ra'atunu. Ata besa-b'esa fo afi' ne'etutud'a' se risi' sala'.

¹⁴ Huu au u'ub'ue uu esa o hita Lamatuan Yesus, au uhine teb'e, ta'o ia: nda hambu nanaat mata' esa sa boe bisa tao nanggenggeo atahori, losa ana nda bisa hule-o'e nala neu Lamatua' sa. Te mete ma atahori esa du'a nae saa esa tao e nanggenggeo, losa ana nda med'a nae eni nda

---

[☆] **14:10** 2 Korintus 5:10   [☆] **14:11** Yesaya 45:23

na'ena hak hule-o'e sa ena, hela fo naa dad'i
neluli' soa' neu e

¹⁵ Ona', mete ma mua sisi, ma naa tao toronoom ralan susa, na, ho nda mutud'u susuem neu e sa, to? Mu'utataa' aom dei! Afi' tao mulutu toronoom, huu hii mae mua saa esa! Huu Kristus o mate soa' neu atahori naa boe.

¹⁶ Nda malole' sa mete ma ho tao dala' esa fo mae naa malole', te atahori laen ra ola' ra'amuti naram, huu ara rae tataom naa, de'ulaka'.

¹⁷ Du'a malolole! Huu Lamatualain, hita Manen. Huu hita Mane' a atahorin, de hita nda tasod'a taa-tinu tungga' a hohoro lalane' a sa. Hoko'! Hita o musi tao dala ndoo-tetu', rala tara meumare', tasod'a no ndoos ma mole-dame, ma rala tara tamaho'o. Basa ia ra dad'i, mete ma hita ta'ab'ue teu esa takandoo to Lamatua' Dula-dale Meumaren.

¹⁸ Atahori mana mete-se'u Kristus ta'o naa, tao namaho'o Lamatua' ralan. Ma atahori laen o paresa' ralolole atahori naa masod'an boe, basa fo so'u atahori naa naran rae, "Eni, malole'!"

¹⁹ Dad'i ata musi tahehere fo tasod'a mole-dame, ma tao ma'edere esa no esa.

²⁰ Afi' tao nelutu Lamatua' ue-tataon sia atahori laen masod'an huu aka' so'al nanaa-nininu' a. Lamatua' nae bole mua sud'i' a saa, huu basa se meumare'. Te mete ma mureresi mo toronoom huu aka' so'al nanaa-nininu' a, ho ia, sala. Afi' ta'o naa!

²¹ Malole lena', mu'utataa' aom. Afi' mua sisi, afi' minu oe anggor, do mua-minu saa mana tao toronoom tud'a sala'.

²² Au masud ngga ta'o ia: mete ma mala hara' mo Lamatua' ena, basa ma mu'etu' mae, ho mumuhere E so'al nanana-nininu', na, ho onton,

huu namandoo ena. Sud'i boe du'a-du'a' fo sangga muhine mae ho tao sala', do hoko'. Huu mu'etu' ta'o naa ena na.

²³ Te mete ma ralam na'ab'ab'anggi, basa ma mua saa esa fo med'a mae naa mana tao nggo munggenggeo, Lamatua' fee sala' neu nggo, huu nda tao tungga saa fo mumuhere sia ralam lele' mua minu. Huu mete ma mae tao sud'i' a saa, te mumuhere mae, naa nda teb'e sia Lamatua' matan sa, na, naa sala ena.

15

Nehehere fo bau tao ma'ad'ere atahori laen ra nemehere nara

¹ Hita mana tamahere tahere' ra, musi ta'atataa' fo tulu-fali atahori fo nemehere nara nda fe'e manggatee' ra sa, naa fo ara ra'atataa sia sususa'. Nda malole' sa mete ma hita aka' tao tamaho'o' a ao tara.

² Au masud ngga ta'o ia: hita esa-esa' musi tahehere fo tao malole' soa' neu toronoo atahori sarani' ra, naa fo nemehere nara bau manggatee. No ta'o naa, ara ramaho'o ro nggita.

³ Huu Jesus Kristus o nda tao ue-tataon fo tao namaho'o' a Aon sa, te Ana nau tao namaho'o Lamatualain ralan boe. Naa ona' mana nenesura' mema' sia Lamatua' Susura Meumaren so'al saa sangga nae dad'i neu Jesus oi,
"Ne'emuti nara soa' neu Nggo,

tud'a dai Au boe."[◊]

⁴ Basa saa fo atahori sura' mia lele ulu' a sia Lamatua' Susura Meumare nara, nenesura' fo nenori neu nggita. Ana natud'u dala' fo tao nggita bau manggatee, bau ne'etataa' nehene, ma

---

[◊] 15:3 Sosod'at Koa-kio' ra 69:8

Ded'ea-o'olan o fee nggita neserembot. No ta'o naa, hita tahani fo nau tita Lamatua' natud'u Rala malolen neu nggita.

⁵ Lamatua' mana tao atahori ra'atataa' rala ao nara mia sosob'a-dod'ou'. Ma Eni mana fee rala tara ma'ad'ere. Au hule-o'e fo Ana natud'u dala' fo tasod'a no rala' esa, tungga Yesus Kristus hihiinanaun.

⁶ Huu mete ma hei rala' esa ta'o naa, hei bisa mi'ib'ue so'u kokoa-kikio' soa' neu Lamatualain. Eni, hita Lamatuan Yesus Kristus Aman.

*Lamatua' Hara-lii Malolen soa' neu atahori
Yahudi ma atahori nda Yahudi ra sa*

⁷ Dad'i hei musi simbo esa no esa, ona' Kristus simbo hei. Huu mete ma misod'a ta'o naa, dei fo atahori ra so'u rananaru Lamatua' Naran.

⁸ Au ufad'e ta'o ia: Kristus tao aon ona' atahori ded'enu' fo tulu-fali atahori Yahudi ra fo rahine oi, Lamatualain ola' teb'e. Ma Kristus o tao aon ona' atahori ded'enu' fo tao natetu basa dala' fo Lamatua' helu-fuli nae tao fee neu bei-ba'i tara.

⁹ No ta'o naa, basa nusa' laen nda Yahudi ra sa, so'u koa-kio' Lamatualain. Huu ara rahine rae, Ana na'ena susue' soa' neu basa nggita. Naa ona' Daud sura' mia lele ulu' a sia Susura Meumare' a nae,

"Naeni de au nau so'u unanaru Naram,
neu nusa-nusa' laen ra.

Au nau sod'a sosod'a kokoa-kikio' so'al Nggo
sia nusa' laen ra mata nara."[◊]

¹⁰ Sia tatad'a' laen sia Susura Meumare' a nenesura' oi,

"We! Hei atahori dea' mia mamana' laen ra e.
Tao rala mara ramaho'o,

[◊] **15:9** 2 Samuel 22:50; Sosod'at Koa-kio' ra 18:50

mi'ib'ue mo Lamatua' atahori nara.”[✳]

11 Sia tatad'a' laen sia Susura Meumare' a,
Daud sura' nae,

“Hei mana mia nusa' laen ra e,
mii mifad'e basa atahori so'al Lamatua'
manaselin,
fo ara o so'u koa-kio neu hita Lamatuan
boe.”[✳]

12 Sia tatad'a' laen fai, sia Susura Meumare' a,
ba'i Yesaya sura' nae,

“Mia Isai anan, mane Daud,
dei fo tititi-nonosin esa nema.

Dei fo Eni mana to'u parenda' soa' neu nusa' laen
ra.

Ara rahine neneman ena.

De ara nea-nea' E,
huu ara rahine, Eni, seka,”[✳]

13 Lamatua' dad'i neu netehuu' mia basa hita
nemehenan. Au hule-o'e ae huu hei mimihere
neu E, dei fo Ana tao rala mara ramaho'o ma
nenee lino-lino. Ma Lamatua' koasa Dula-dale
Meumaren, tao rala mara bau mimihere neu saa
fo Ana nae tao' naa.

Lamatua' denu Paulus fo neu dui-b'engga Hara-lii Malolen

14 Toronoo ngga ra e! Au umuhere ena ae,
hei rala mara sofe' no d'ala-d'ala malole' ra ena,
mihine naen seli ena, ma hei o bisa minori esa
no esa ena.

15 Au sura' relo-relo ta'o ia sia susura ia, fo fee
nesenened'a' neu nggi lao esa fai so'al ded'eat
mata'-mata'. Au sura' ta'o ia, huu Lamatua'
natud'u Rala malolen neu au,

[✳] **15:10** Dui Selu' Dala Masod'a 32:43   [✳] **15:11** Sosod'at Koa-kio'
ra 117:1   [✳] **15:12** Yesaya 11:10

¹⁶ lele' Ana so'u au dad'i Yesus Kristus ded'enun mana musi neu dui-b'engga Lamatua' Hara-lii Malolen neu atahori nda Yahudi ra sa. Au ulalao ue-tatao ngga naa, ona' malangga agama sa mana nae tao nahehere atahori nae' dad'i ona' tutunu-hohotu' esa mana tao nemeh'o Lamatua' ralan. Te Lamatua' Dula-dale Meumaren naa, tao fee se dad'i meumare', fo Lamatualain bisa simbo se.

¹⁷ Huu au u'ub'ue uu esa o Yesus Kristus, naeni de au boti' ala mata ngga sia Lamatualain matan.

¹⁸ Au nda umburani ola' dala' laen sa. Au dui-b'engga' a Kristus ue-tataon, ma ta'o bee fo Ana pake au. Ia naa hambu atahori nda Yahudi ra sa rena neu Kristus, huu Lamatua' pake au, fo utud'u dala' endi' ded'ea-o'ola ngga ma ue-tatao ngga.

¹⁹ Kristus fee koasa neu au mia Lamatua' Dula-dalen, fo au bisa tao manadad'i' mata'-mata'. Ana fee koasa naa neu au fo nae natud'u oi, Kristus naa, seka. No ta'o naa, au ufad'e atahori sia bee-b'ee, so'al Kristus Hara-lii Malolen ena. Naeni, au ufad'e mia kota Yerusalem, rereo' losa Ilirikum deka Italia.

²⁰ Mia lele ulu' a, au dud'u'a ae, "Au hii dui-b'engga so'al Kristus neu atahori nda fe'e mana rena neu Hara-lii Malolen sa!" Huu au nda hii unori sia mamana' fo atahori laen ra ranori basa ena sa.

²¹ Sia Lamatua' Susura Meumaren, nenesura' oi, "Nusa' mana nda fe'e rena rita so'al Lamatua' sa, dei fo sira mana rita E. Atahori mana nda fe'e rena saa-saa sa boe, dei fo sira mana rahine so'al Kristus.[✉]

[✉] **15:21** Yesaya 52:15

Paulus du'a nae neu sia kota Roma

²² Huu au ue-tatao ngga ta'o naa, de au nda fe'e dad'i eti se'u nggi sa. [☆]

²³ Te ia naa, au ue-tatao ngga mana sia ia ra basa ena. Ma eni' a doon seli losa too-too ena, au rala ngga hii ae eti se'u ita nggi.

²⁴ Dei fo mete ma au uu sia nusa Spanyol, au ae tuli fo se'u ita nggi. Ma mete ma au tuli nggi, hei o bisa tulun fee au doi dala' mbei fo lao uu sia Spanyol.

²⁵ Te ia naa, au ae uu sia Yerusalem dei, fo mete-se'u Lamatua' atahori mamahere nara sia naa.

²⁶ Huu hita toronoo nara mana sia profinsi Makedonia no profinsi Akaya, fee doi kolekte fo tulu-fali atahori mana tud'a-loloe' mana ramahere neu Kristus sia Yerusalem. [☆]

²⁷ Ara nau tao ta'o naa, huu ramed'a rahuta toronoo tara sia Yerusalem. Te atahori mia nusa' laen sia sud'i' a bee-b'ee o simbo d'ala malole' fo Lamatua' Dula-dalen fee neu atahori Yahudi ma'ahulu' ra. Dad'i mete ma atahori sarani' nda Yahudi ra sa, nau rae tulu-fali toronoo Yahudi nara rendi' hata-heto nara, naa nandaa. [☆]

²⁸ Dad'i mete ma au tao ute'e ue-tataos ia, fo tulu-fali toronoo tara sia Yerusalem ena, au ae tuli fo se'u nggi lele' au lao Spanyol uu.

²⁹ Dei fo mete ma au uma, au ae endi papalabab'anggi' nae' mia Kristus.

³⁰ Toronoo ngga ra e! Huu Yesus Kristus dad'i hei Lamatuam, ma huu Lamatua' Dula-dalen tao nggi esa sue-lai esa, naeni de au o'e fo ama hule-o'e teb'e-teb'e' fo Lamatua' tulu-fali au.

[☆] **15:22** Roma 1:13   [☆] **15:26** 1 Korintus 16:1-4   [☆] **15:27** 1 Korintus 9:11

³¹ Mo'e Lamatua' nanea au sia profinsi Yudea, fo atahori nda mana nau ramahere Lamatua' sa afi' tao de'ulaka au. Ma mo'e fo mete ma au uu mete-se'u atahori sarani' sia Yerusalem, na, ara simbo au no malole'.

³² Ma, mete ma tungga Lamatua' hihii-nanaun, au bisa uma se'u nggi no rala nemeho'ot boe. Au ae hahae ala ao ngga mbei sia hei e.

³³ Au hule-o'e fo Lamatua' na'ab'ue no nggi. Huu Eni mana bisa tao atahori rasod'a no mole-d'ame. Teb'e!

16

Paulus haitua hara' fee toronoo' ra sia Roma

¹ Sia susura ia, au nau ae fee nggi mihine hita toronoon a'a Febe, ma o'e fo ama simbo e. Ara so'u e fo nalalao jama'at sia kota Kengkrea.

² Au o'e fo simbo e no malole', ona' hei simbo atahori sarani' ra, huu eni esa no hita Lamatuhan. Ana parlu saa, na, tulu-fali e neu' ena. Huu ana tulu-fali au o atahori nae' eni' a ma'ahulun.

³ Mii mifad'e hara sod'a-mole ngga neu a'a Priskila^{*} no saon, a'a Akila. Hai milalalo Yesus Kristus ue-tataon naen seli ena.[◊]

⁴ Hela' a mbei na ru'a see mate huu rasala'e au. Te nda aka' au mesa' nggo mana o'e makasi neu se. Huu atahori nda Yahudi ra sa mana dad'i atahori sarani' sia bee-b'ee, ara o ro'e makasi huu sira tutulu-fafalin.

⁵ Fee hara sod'a-mole ngga fee basa atahori mana ra'ab'ue fo nggarei sia Priskila ma Akila umen

---

* **16:3** Susura Meumare' ded'ea Yunani sura' nae, "Priska". Priska no Priskila naa, naeni nara' esa.   ◊ **16:3** Ded'enu' ra Dud'uin 18:2

Fee hara sod'a-mole' neu nonoo ngga, a'a Epenetus. Eni, atahori ka esan mana namahere neu Kristus sia profinsi Asia.

⁶ Fee hara sod'a-mole' neu a'a Maria. Ana tao ues nita' mamaten sia talad'a mara.

⁷ Fee hara sod'a-mole' neu a'a Andronikus no a'a Yunia.[†] Sira, atahori Yahudi, ona' au boe. Ara ramahere neu Kristus ena lele' au nda fe'e umuhere sa. Fe'esa'an, ara mia bui rala ro au. Ara o dad'i Lamatua' ded'enun, ma atahori hetar rahine se.

⁸ Fee hara sod'a-mole' neu a'a Ampliatus. Au sue e, huu ana esa no hita Lamatuan.

⁹ Fee hara sod'a-mole' neu a'a Urbanus. Ana o nalalao Kristus ue-tataon na'ab'ue no hita.

Fee hara sod'a-mole' neu a'a Stakis, fo au sue' a.

¹⁰ Fee hara sod'a-mole' neu a'a Apeles. ana hambu sosob'a-dod'ou', te ana nala seri. Dad'i teb'e-teb'e' ana namahere Kristus.

Fee hara sod'a-mole' neu basa a'a Aristobulus bob'onggi nara.

¹¹ Fee hara sod'a-mole' neu a'a Herodion. Eni atahori Yahudi, ona' au boe.

Fee hara sod'a-mole' neu basa Narkisus bob'onggin mana ramahere neu Kristus ena.

¹² Fee hara sod'a-mole' neu a'a Trifena no a'a Trifosa. Ara o ralalao hita Lamatuan

---

[†] **16:7** Susura Meumare' ded'ea Yunani malole' a no mbaraa' a sura' nae, Yunia (nara ina'). Ruma fai sura' rae, Yulia (nara ina'). Eni' a mia abad ka sanahulu telun, hambu ruma fai sura' rae, Yunias (nara tou'). Lasi-lasi Kristen mia lele ulu' a rae a'a Andronikus no a'a Yunia naa, esa saon esa ma mana tao ues fee Lamatua', ona' a'a Akila no a'a Priskila boe.

ue-tataon boe.

Fee hara sod'a-mole' neu nonoo ngga, a'a Persis. Huu ana o tao ues nita' mamaten soa' neu hita Lamatuan boe.

¹³ Fee hara sod'a-mole' neu a'a Rufus. Hita Lamatuan mana tengga nala e.

Fee hara sod'a-mole' neu maman boe. Huu eni, ona' au mama bonggi ngga boe.[☆]

¹⁴ Fee hara sod'a-mole' neu a'a Asinkritus, a'a Flegon, a'a Hermes, a'a Patrobas, a'a Hermas, ma basa toronoo' mana leo ro se.

¹⁵ Fee hara sod'a-mole' neu a'a Filologus, a'a Yulia, a'a Olimpas, a'a Nereus no od'i inan, ma basa atahori sarani' mana ra'ab'ue ro se.

¹⁶ Mete ma basa nggi mi'ib'ue na, esa simbo esa no susue-lalai' mana nandaa soa' neu atahori mamahere' ra. Kristus Jama'at nara mana sia ia ra o fee nggi hara sod'a-mole' boe.[☆]

Paulus nanori-nefad'e se

¹⁷ Toronoo' re! Au o'e nggi besa-b'esa, o! Minea malolole, huu hambu atahori tao nggi sea-saranggaa, rae ra'ahehengge ra'atutud'a' nggi. Saa fo ara rafad'e neu nggi, lab'an neu saa fo hai mifad'e neu nggi ena. De afi' mi'ib'ue mo atahori mata' naa ra!

¹⁸ Ara nda ue-tao fee hita Lamatuan Yesus Kristus sa, te ara ue-tao soa' neu a ao nara. Ara ola' no maa-mina nara neu atahori nda mana fe'e rahine bee malole' ma bee de'ulaka' sa. Ara tipu laka atahori no maa-mina nara.

¹⁹ Basa atahori rena rae, hei tungga Lamatua' hihii-nanaun mikindoo' a. Naa de rala ngga

---

[☆] **16:13** Markus 15:21   [☆] **16:16** 1 Korintus 16:20; 1 Tesalonika 5:26

namaho'o huu hei. Au nau fo ama mihine dala malole' ra, ma afi' mi'ib'ue mo dala de'ulaka' ra.

²⁰ Lamatualain, mana bisa fee nggita tasod'a no mole-d'amé. Dei fo Eni mana tao nalutu nitu ra malangga monaen koasan, ma natud'u nae, hei misenggi'. Nda doo' sa te Ana nalutu e ena. Au hule-o'e mbali hita Lamatuan Yesus Kristus fo natud'u Rala malolen neu nggi.

²¹ Od'i Timotius, mana ue-tao no au, ana haitua hara sod'a-mole' fee nggi.

A'a Lukius, a'a Yason, no a'a Sosipater o haitua hara sod'a-mole' boe. Sira atahori Yahudi ona' au boe.[☆]

²² (Au ia, Tertius, mana sura' susura ia tungga saa fo a'a Paulus denu sura' a. Sod'a-mole' mia au boe, huu au o hita Lamatuan atahorin boe.)

²³ Au, Paulus, numban sia a'a Gayus umen. Basa atahori sarani' sia ia hii' a ra'ab'ue fo nggarei sia umen. Ana o haitua hara sod'a-mole' boe.

A'a Erastus, mana to'u d'oi' sia kota, no hita toronoon Kuartus, o haitua hara sod'a-mole' boe.[☆]

²⁴ [Au o'e fo hita Lamatuan Yesus Kristus natud'u Rala malolen neu basa nggi. Ta'o a naa ena][‡]

Lamatualain, manaseli'

²⁵ Koa-kio Lamatua'! Huu Eni mana na'ena koasa fo tao nggi ma'adere. Hara-lii Malolen nafad'e ta'o naa, ma au o unori atahori ta'o

---

[☆] **16:21** Ded'enu' ra Dud'uin 16:1   [☆] **16:23** Ded'enu' ra Dud'uin 19:29; 1 Korintus 1:14; 2 Timotius 4:20   [‡] **16:24** Susura Meumare' ded'ea Yunani mbaraa' ma malole' seli a nda sura' tatad'a' ka rua nulu haan ia sa.

naa boe, lele' au ufad'e se so'al Yesus Kristus.
 Lamatua' mana natud'u dala' neu basa hita so'al
 Kristus, fo atahori ma'ahulu' ra nda rahine sa,
 huu fe'e ma'afuni'

²⁶ Te ia naa, saa fo Lamatua' mana dui-b'engga
 nara sura' sia Susura Meumare' a, relo-relo ena.
 Lamatua', nda mana mate' a sa, Ana mana
 ator fo atahori mia basa nusa' ra rahine saa
 fo ma'ahulun ma'afuni'. No ta'o naa, ara bisa
 ramahere neu E, ma tao tungga hihi-nanaun.

²⁷ Aka' Mesa' ne, Lamatualain. Aka' mesa' ne
 nahine basa dala' ra. Au hii so'u kokoa-kikio' neu
 E, huu Yesus Kristus tataon! Naa teb'e!

Susura ngga losa' a ia,
 Sod'a-mole'
 Paulus

**Rote Dela Alkitab
Genesis and the New Testament in the Rote Dela
language of Indonesia
Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Rote
Dela**

copyright © 2016 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Rote Dela (Dela-Oenale)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

44676ec8-f633-5279-b5de-c9bbae3a8cef